

మారరీపుత్ర వీర పురుష డత్త

శాంతసిరి శాసనం

ఈ శాసనంలో **వీరపురుషదత్తుడు** పాలకుడిగా ఉన్నప్పటికీ, ఆయన మేనత్త **శాంతసిరి** బౌద్ధమతానికి విరాళాలు ఇచ్చిందని స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. నాగార్జునుడిని ఈ శాసనంలో పరోక్షంగా గౌరవ బిరుదులతో సంబోధించడం కనిపిస్తుంది.

శాసన పాఠం

[illegible]

మహా తలవారస మహా దండనాయకస రణో సేవయతస బహుసతస్య పుకేయస
రణో సిరి విరపురిసదత్తస మహాతలవరియా శాంతసిరియా... మహాదేవిస .

తెలుగులోకి అనువాదం

మహా తలవర, మహా దండనాయకుడు, రాజు సేవకుడు, పుకేయ వంశానికి చెందిన...
మహారాజు శ్రీ వీరపురుషదత్తుడి మహాతలవరియ శాంతశ్రీ... మహాదేవుని కొరకు
(బుద్ధుని కొరకు). .

సింహాసన మార్పిడి

సమయం: ఉదయం, సూర్యోదయం. **స్థలం:** విజయపురిలోని రాజ మందిరం.

(పాతగాయాలు, ముడతలతో ఉన్న **సిరి** చాంతమూలుడు సింహాసనం మీద కూర్చుని ఉంటాడు. అతని కళ్ళలో శాంతి, ప్రశాంతత కనిపిస్తాయి. పక్కనే యువకుడైన వీరపురుషదత్తుడు, అతని మేనత్త శాంతసిరి, మరియు చంతిసిరి నిలబడి ఉంటారు. వారి ముఖాల్లో గౌరవం, అంతర్మథనం(లోతైన ఆలోచన) కనిపిస్తుంది.)

సిరి చాంతమూలుడు: పురుషా... ఈ సింహాసనం కేవలం అధికారం కాదు, అది మన ధమ్మం. నాగార్జున కొండపై భగవాన్ నాగ చూపిన మార్గం, అహింస, శాంతి. నా సోదరి శాంతసిరి, నా భార్య చంతిసిరి ఇద్దరూ బౌద్ధ ధర్మాన్ని అనుసరించారు. నా సోదరి శాంతి సిరి చెప్పినట్టు సోదరా, రక్తం పూజారులను సంతోష పెడుతుంది తప్ప, దేవతలను కాదు అనే సత్యాన్ని నేను చాల ఆలస్యంగా తెలుసుకున్నాను. వారి ప్రేరణతో నేను బౌద్ధం స్వీకరించాను. వేద మత యజ్ఞాల ద్వారా దేవతలను ప్రసన్నం చేసుకోవడం కన్నా, మనసును శుద్ధి చేసుకుని అహింసా మార్గంలో జీవించడమే అసలైన ధర్మం అని తెలుసుకున్నాను.

శాంతసిరి: పురుషా! నా అన్న బౌద్ధం వైపు మారినా ప్రాంతంలోని మత సహనం కోసం వైదిక కర్మలు (బహిరంగం) చేయవలసి వచ్చింది. లేదు అంటే ఈ వైదిక బ్రాహ్మణులు కప్ప గేల చేసి ప్రాంతాన్ని నాశనం చేయటానికి ఏ మాత్రం సంకోచించరు. వైదిక బ్రాహ్మణులు వారి మూఢ నమ్మకాలే అభివృద్ధి అని నమ్ముతారు.

చంతిసిరి: కుమారా! నీ మేనత్త చెప్పింది సత్యం. చైత్యాలు, స్తూపాలు, మందిరాల నిర్మాణం వారికీ ఏ మాత్రం నచ్చదు. వైదిక పురోహితులలో కొందరు ఇప్పుడిప్పుడే వారి దేవుళ్ళకు కూడా మందిరాలు నిర్మించాలి అనే ఆలోచనలో పడ్డారు. అందుకు కారణం లేకపోలేదు బౌద్ధంలో మందిరాలు, స్తూపాలు, విహారాలు ఇవి అన్ని ప్రజలను ఎంతో ఆనందమార్గంలో ఉంచుతున్నాయి. వైదిక బ్రాహ్మణులు కనుక వాటిని స్వీకరించక పోతే వారి మతం సర్వ నాశనం అవుతుంది అని ఇప్పుడిప్పుడే గ్రహిస్తున్నారు.

శాంతసిరి: అవును రాణి నీవు చెప్పేది నిజమే అంతే కాకుండా వారు సంస్కృత భాషకు లిపి కూడా తయారు చేసుకుంటున్నారు అని తెలుసుకున్నాను. అది కూడా మన రాజ బాష ప్రాకృతం నుంచి రూపొందిస్తున్నారు అని విన్నాను. రాబోయే కాలంలో వారు ఎక్కడ మన ప్రాకృత భాషను వదిలి నూతనంగా సృష్టించుకున్న సంస్కృతంలో శాసనాలు వేస్తారు అనే భయం నాకు కలుగుతుంది.

చంతిసిరి: వైదిక బ్రాహ్మణులు తమ పొట్ట కుట్టి కోసం ఏది చేయటానికైనా వెనుకాడరు సోదరి. వారు వారి ఆధిపత్యం చెలాయించటం కోసం అర్ధం లేని ఎన్నో కట్టు కథలు ప్రచారం చేయటం మనం వింటూనే ఉన్నాం. వారు వారి పాత దేవుళ్ళనే పక్కకు పెట్టి కొత్త దేవుళ్ళను సృష్టిస్తున్నారు. ఆ సృష్టించిన దేవుళ్ళకు అతీత శక్తులను అంటగడుతున్నారు.

వీరపురుషదత్తుడు: అత్తా! అమ్మా! ఈ వైదిక బ్రాహ్మణులు చెప్పేవి అన్ని కట్టు కథలు అని ప్రజలు ఎందుకు తెలుసుకో లేక పోతున్నారు? అలాగే వారి పాత దేవుళ్ళు ఎక్కడికి పోయారు అని ఎందుకు ప్రశ్నించటం లేదు? అర్ధం లేని స్వార్థ పూరితమైన సంస్కృత శ్లోకాలని ఎందుకు ఆదరిస్తున్నారు?

శాంతసిరి: వీరా! మంచి ప్రశ్న అడిగావు. అందుకు అనేక కారణాలు ఉన్నాయి. వైదిక బ్రాహ్మణుల మతం భయపెట్టి బ్రతికేది. వారి దేవుళ్ళ గురించి అలాంటి ప్రశ్నలు ప్రజలు అడగకుండా కట్టు కథలు చెప్పటం

నాగబుద్ధ

ప్రారంభించారు అలాగే ప్రశ్న అడగటం వైదిక మతంలో కుదరదు. ఎవరైనా మీ పాత దేవుళ్ళు ఎక్కడ అని అడిగినా వారిని చార్వాక, పాషండా జాబితాలలో చేరుస్తారు. లేదా శపిస్టామ్ అని అంటారు.

చంతిసిరి: వారి కట్టు కథలు అందరూ నేర్చుకోకూడదు కూడా అది వారి వైదిక మతానికి విరుద్ధం అందరికీ జ్ఞానం పంచటం వారి ఉదేశం కాదు. పైగా వారి కథలు అన్ని మౌఖికముగా(నోటి ద్వారానే) మాత్రమే నేర్చుకుంటారు. వారి గ్రంథాలు లిపిలో వ్రాయటానికి వారికీ లిపి లేదు. వ్రాయటం వారికీ తెలియదు బ్రాహ్మణులు శుద్ధ మొద్దులు మూఢ నమ్మక మూర్ఖులు.

(వీరపురుషదత్తుడు తల వంచి, చేతులు జోడించి వింటాడు. చాంతమూలుడు తన కిరీటాన్ని తీసి వీరపురుషదత్తుడికి పెడతాడు. అతని కళ్ళలోంచి సంతోషం కనిపిస్తుంది. కిరీటం బరువు వీరపురుషదత్తుడికి ఒక కొత్త బాధ్యతగా అనిపిస్తుంది.)

సిరి చాంతమూలుడు: కుమారా వీరా! మేనత్త... అమ్మా... చెప్పిన విధంగా నడుచుకో వారు ఎంతో జ్ఞానం కలవారు. వారి ఆజ్ఞను శిరసా వహించు. రాజుగా నీ ధమ్మం ఇదే... నాగార్జునుని మార్గంలో నడిచి, బౌద్ధ విహారాలను నిర్మించి, మన సిరి పర్వతాన్ని బౌద్ధం యొక్క గొప్ప కేంద్రంగా మార్చు. వేద మత యజ్ఞాలకు ప్రోత్సాహం తగ్గించి, ధమ్మ స్థాపనకే ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలి. ప్రాంతంలో మత సహనం కోసం ఎప్పుడన్నా వైదిక యాగం చేయి అతిగా వైదిక బ్రాహ్మణులకు దానాలు ఇవొద్దు. నేను మొదటిలో చేసిన అజ్ఞాన మార్గంలో నీవు నడవొద్దు. రాజ్య సంపద బౌద్ధ స్థూపాలు, విహారాలు, ఆలయాలు నిర్మించటం కోసం ఉపయోగించు ప్రజలకి జ్ఞానాన్ని పంచి పెట్టు.

(వీరపురుషదత్తుడు నిశ్శబ్దంగా నూతన బాధ్యతలను స్వీకరిస్తాడు. అతని దృష్టి నదికి అవతలి వైపు ఉన్న నాగార్జునకొండ వైపు మళ్ళుతుంది, అక్కడ బౌద్ధ భిక్షువులు ధ్యానం చేస్తూ కనిపిస్తారు.)

సింహాసన మార్పిడి తర్వాత

సమయం: ఉదయం, సూర్యోదయం. **స్థలం:** విజయపురిలోని రాజ మందిరం.

(కొన్ని సంవత్సరాల తర్వాత, రాజు సిరి చాంతమూలుడు మరణించాడు. సింహాసనంపై వీరపురుషదత్తుడు కూర్చుని ఉన్నాడు. అతని ముఖంలో ఆలోచన, ఒక నిర్ణయం కనిపిస్తుంది. పక్కనే అతని తల్లి చంతిసిరి, మేనత్త శాంతసిరి నిలబడి ఉన్నారు. వారి కళ్ళలో వీరపురుషదత్తుడికి బలమైన మద్దతు, నమ్మకం కనిపిస్తుంది. ఎదురుగా రాజు బౌద్ధ భిక్షువులు, వైదిక పురోహితులు నిలబడి ఉన్నారు.)

వైదిక పురోహితులు: మహారాజా, మీరు సింహాసనం అధిష్టించిన తర్వాత, మీ తండ్రి సిరి చాంతమూలుడు గారు నిర్వహించిన వైదిక యాగాలు ఆగిపోయాయి. వైదిక సంస్కృతి మన రాజ్యానికి పునాది. దానిని మీరు గౌరవించాలి.

వీరపురుషదత్తుడు: (ఒక నవ్వుతో) వైదిక సంస్కృతి మీ పునాది కావచ్చు... కానీ నా ప్రజలకు శాంతి, ధమ్మం అవసరం. వేద యజ్ఞాల పేరిట జరిగే హింసను, వ్యయాన్ని నా తల్లి చంతిసిరి, మేనత్త శాంతసిరి మొదటి నుంచీ వ్యతిరేకిస్తూ వచ్చారు. 'భగవాన్ నాగ' చూపిన అహింసా మార్గమే నా ప్రజలకు అసలైన ధమ్మం.

చంతిసిరి: నా కొడుకు వీరపురుషదత్తుడు సరిగ్గా మాట్లాడాడు. వైదిక సంస్కృతిలో ప్రాణుల హింస ఎక్కువగా ఉంటుంది, సమానత్వం అనే పదమే కనిపించదు. నాగార్జునుడు అహింసను, శాంతిని, సమానత్వాన్ని బోధించారు. ఈ బోధనలే మన సిరి పర్వతానికి అసలైన సంస్కృతి.

(వీరపురుషదత్తుడు తన సింహాసనం నుంచి లేచి, వైదిక పురోహితుల వైపు తీవ్రంగా చూస్తాడు. వైదిక పురోహితులు తల వంచి నిలబడతారు.)

వీరపురుషదత్తుడు: నా రాజ్యానికి ఇకపై వైదిక మత యజ్ఞాలు అవసరం లేదు. బౌద్ధ విహారాల నిర్మాణానికి, బౌద్ధ భిక్షువుల అభివృద్ధికి నా ప్రాధాన్యత. ఇకపై మన సిరి పర్వతం బౌద్ధ ధర్మానికి అంకితం.

(శాంతసిరి, చంతిసిరి వీరపురుషదత్తుడి నిర్ణయాన్ని గౌరవిస్తూ నమస్కరిస్తారు. అతని ముఖంలో ఒక స్పష్టమైన విజయం కనిపిస్తుంది. అతని చూపు నదికి అవతలి వైపు ఉన్న నాగార్జునకొండ వైపు మళ్ళుతుంది, అక్కడ కొత్త బౌద్ధ విహారాలు వెలుగు వెదజల్లుతూ కనిపిస్తాయి.)

వైదిక తిరస్కారానికి నాంది

వైదిక పురోహితులు: మహారాజా! మీ తండ్రి చాంతములుడి కాలంలో రోజుకు ఒక యాగం జరిగేది. కానీ మీరు సింహాసనం ఎక్కిన తర్వాత అగ్నిహోత్రం వెలగడం మానేసింది. వేద మంత్రాలు వినిపించడం లేదు. వైదిక సంస్కృతిని మీరు ఎందుకు నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నారు?

(వీరపురుషదత్తుడు మౌనంగా ఉంటాడు. అతని తల్లి చంతిసిరి ముందుకు వస్తుంది.)

చంతిసిరి: వైదిక యజ్ఞాలలో జరిగే హింస మాకు అంగీకారం కాదు. పశువుల రక్తంతో దేవతలను ప్రసన్నం చేసుకోవడం కంటే, అహింసా మార్గంలో జీవించడమే అసలైన ధర్మం. నాగార్జునుడు చూపిన దారి ఇదే.

(బ్రాహ్మణుల ముఖాలు మరింత కోపంతో కందిపోతాయి.)

వైదిక బ్రాహ్మణుడు 1: మీ తల్లి, మేనత్తల మాటలకు మీరు లొంగిపోయారు మహారాజా! ఇది వైదిక సంస్కృతిని అగౌరవ పరచడమే! యజ్ఞాలు చేయకపోతే దేవతల కోపం ఈ రాజ్యాన్ని నాశనం చేస్తుంది.

శాంతసిరి: (గట్టిగా నవ్వుతూ) దేవతల కోపమా లేదా మీ పోషణ లోపమా? రాజు ఇచ్చే దానాలు ఆగిపోయాయి కాబట్టి మీరిలా మాట్లాడుతున్నారు. మేము ఎంతోమంది బౌద్ధ భిక్షువులకు, బిక్షుణిలకు దానధర్మాలు చేశాం. వారు ఆ స్వీకరించిన దానాలతో స్థూపాలను, విహారాలను, మందిరాలను నిర్మించారే కానీ వారు ధనానికి ఆశపడలేదు. మీకు మా అన్న సిరి చాంతములుడు ఎన్నో లక్షల కానుకలు దారపోశాడు దానికి మీరు చేసింది ఏమిటి వైదిక మతం పేరిట జీవ హింసా, వర్ణవ్యవస్థ పేరిట కుల విభజన, ఆధిపత్యం పేరిట సామాన్య ప్రజలను కాలి కింద అణగదొక్కుటం, స్త్రీని అవమానించటంలో మీ వైదిక మతం అగ్రస్థానం ఇది మీరు చేసిన ఘనత దానాలు స్వీకరించి.

(బ్రాహ్మణులు ఒక్కసారిగా కోపంతో నిలబడతారు.)

ఒక బ్రాహ్మణుడు: ఈ బౌద్ధ మహిళల మాటలు విని మీరు మమ్మల్ని అవమానిస్తున్నారు. మీకు పుణ్యం లేదు, శాంతి లేదు! మేము మిమ్మల్ని శపిస్తున్నాం! ఈ రాజ్యం నాశనం అవుతుంది!

(వారి శాపాలకు వీరపురుషదత్తుడు నవ్వుతాడు. నెమ్మదిగా ముందుకు నడుస్తాడు.)

వీరపురుషదత్తుడు: మీ శాపాలకు బెదిరింపులకు... నేను భయపడను. ధమ్మం బలమైనది, ధమ్మ మార్గంలో నడిచే వారికి శాపాలు అంటవు. మీరు ధనానికి, పోషణకు, ఆధిపత్యానికి అలవాటు పడ్డారు. నేను శాంతికి, ధమ్మానికి అలవాటు పడ్డాను. మీ వైదిక సంస్కృతిలో ప్రాణుల హింస ఉంది. నా సంస్కృతిలో జీవహింస లేదు.

చంతిసీరి: మీ మూఢ నమ్మకాలను ఆదరించి దాన ధర్మాలు చేస్తే మీరు రాజులని ఇంద్రుడివి, సురుడివి, ధీరుడవై వెలుగు అని ప్రశంసిస్తారు. మీ మూఢ నమ్మకాలని ఆదరించక పోతే శపిస్తారు. తర తరాల నుంచి మీ బ్రాహ్మణులు చేస్తుంది ఇదే కదా. నా కుమారుడు ఇప్పుడు మీ యాగాలు చెయ్యను అని అన్నాడు కనుక మీరు శపిస్తున్నారు, మీ దేవతలు ఆగ్రహిస్తారు అని అంటున్నారు. వాస్తవానికి మీకు ఇక నుంచి ఎటువంటి రాజ్య పోషణ దొరకదు మీ అధికార ఆధిపత్యం ఉండదు అని తెలుసుకున్న మీరు శపించక ఏమి చేస్తారు.

వైదిక బ్రాహ్మణుడు 2 : మీరు ఈ బౌద్ధ స్త్రీల మాటలు వింటూ వైదిక దేవుళ్ళని ఆగ్రహానికి గురిచేస్తున్నారు ఇది రాజ్యానికి నష్టం. ప్రజలు ఆకలి చావులు చస్తారు, రాజ్యం కరువు కాటకాలతో మునిగిపోతుంది ఇదే నా శాపం.

వీరపురుషదత్తుడు: (కోపంతో) ప్రజలు కాదు ఆకలితో చచ్చేది మీ వైదిక బ్రాహ్మణులు మాత్రమే. మీరు చెప్పే యజ్ఞాలు, కర్మకాండలు కేవలం ఒక మనిషిలోని భయాన్ని, అజ్ఞానాన్ని పెంచుతున్నాయి. దేవతలను సంతోషపెట్టాలనే పేరుతో మీరు చెప్పేదంతా కేవలం మూఢనమ్మకాలు. నా ప్రజలు ఆకలితో ఉన్నప్పుడు, రాజ్య సంపదను యాగాల పేరుతో వృథా చేయడం నాకు అంగీకారం కాదు.

(బ్రాహ్మణులు ఒక్కసారిగా కోపంతో నిలబడతారు. వారిలో ఒకరు ముందుకు వచ్చి నేలపై ఉన్న శివలింగాన్ని చూపిస్తూ మాట్లాడతాడు.)

ఒక బ్రాహ్మణుడు: ఈ శివలింగం మన నమ్మకానికి, వేదాలకు చిహ్నం. మీరు దీన్ని అవమానిస్తున్నారు. ఇది శివద్రోహం! మీరు మమ్మల్ని పట్టి వేడిస్తున్నారు. ఈ సిరి పర్వతంలో మాకు ఎటువంటి గౌరవం లేదు. మీ బౌద్ధం కోసం మేం మరణించాల్సి వస్తుంది. మీరు వైదిక కర్మలను ఆపేశారు. ఇక మాకు భోజనం కూడా లభించడం లేదు.

(వీరపురుషదత్తుడు, బ్రాహ్మణుడి వైపు చూసి నవ్వుతాడు. నెమ్మదిగా ముందుకు నడుస్తాడు.)

వీరపురుషదత్తుడు: ఈ రోజు నుండి నా రాజ్యంలో యజ్ఞాలు జరగవు. మీరు కోరుకునేది మతం కాదు, అధికారం, ధనం. మీలో ఉన్న అజ్ఞానం, దురాశను ఈ మతం కప్పుతుంది. ఈ మూఢనమ్మకాలపై నేను ఇకపై ప్రజల సంపదను వృథా చేయను. అంటు పక్కనే ఉన్న యజ్ఞ పాత్రను ఒక్క తన్నుతో పగలగొడతాడు.

(వీరపురుషదత్తుడు బ్రాహ్మణుల కళ్ళముందే, నేలపై ఉన్న చిన్న శివలింగంపై తన పాదాన్ని ఉంచి నలిపేస్తాడు. ఆ దృశ్యం చూసి బ్రాహ్మణులు ఒక్కసారిగా భయాందోళనలతో గజగజ వణికిపోతారు. వారి ముఖాలలో కోపం, అవమానం కనిపిస్తాయి.)

పురోహితుడు: మహారాజా! మీరు అత్యంత ఘోరమైన తప్పు చేశారు. ఈ అవమానం ఈ రాజ్యానికి నాశనం తీసుకువస్తుంది! మీరు చేసిన పాపం మీ రాజవంశాన్ని తగలబెడుతుంది.

బ్రాహ్మణులు ఆగ్రహంతో వెళ్ళిపోతారు. వీరపురుషదత్తుడు, శాంతసిరి, చంతిసిరి ముగ్గురూ నవ్వుతూ కుమారా చాల మంచి నిర్ణయం తీసుకున్నావు. ఇక రాజ్య సంపదను ప్రజలకు విహారాలకు, స్థూపాలకు, బౌద్ధ మందిరాలకు దార పోసి సిరి పర్వతమును జ్ఞాన ప్రాంతంగా ఈ భూమండలానికి చాటు.

ఆచార్య నాగార్జునతో సంభాషణ

సమయం: రాత్రి. చంద్రుని వెలుగులో. **స్థలం:** సిరి పర్వతం మీది మహాచైత్యం లోపల.

(వీరపురుషదత్తుడు, చంతిసిరి, శాంతసిరి, ఆచార్య నాగార్జునుడిని కలుసుకుంటారు. చైత్యం లోపలి భాగం విశాలమైన హాలు, దాని మధ్యలో భారీ గుమ్మటం ఆకారంలో ఒక స్తూపం. స్తూపం చుట్టూ ప్రదక్షిణాపథం, దాని గోడల మీద అద్భుతమైన శిల్పాలు ఉంటాయి. ఈ శిల్పాలు బుద్ధుడి జీవిత కథలను, జాతక కథలను వివరిస్తాయి. ఒక చోట ఆచార్య నాగార్జునుడు కూర్చుని ఉంటాడు. అతని ముఖంలో అపారమైన జ్ఞానం, ప్రశాంతత కనిపిస్తాయి.)

వీరపురుషదత్తుడు: (చేతులు జోడించి) ఆచార్యా, వేద మతాన్ని త్యజించి, ధమ్మ మార్గంలో నడిచేందుకు సిద్ధమయ్యాను. ఒక రాజుగా కేవలం రాజ్యాన్ని పాలించడం కాదు, నా ప్రజల ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతికి కూడా తోడ్పడాలి. భౌతిక సంపదతో పాటు మానసిక శాంతిని ఎలా అందించగలను?

ఆచార్య నాగార్జునుడు: మహారాజా, మనిషి ఎదుగుదల బాహ్య సంపదలో కాదు, అంతర్గత శాంతిలో ఉంది. ధమ్మం అంటే ఎవరినీ బాధపెట్టకపోవడం, కోపాన్ని జయించడం. మీరు ప్రజలకు నాలుగు సత్యాలను, అష్టాంగ మార్గాన్ని బోధించండి. అది వారికి జ్ఞానాన్ని, శాంతిని అందిస్తుంది. ఈ మహాచైత్యం కూడా **ధమ్మ చక్రప్రవర్తన**కు, ధమ్మ మార్గానికి ఒక గుర్తు. దీనిని నిర్మించిన నా భక్తులు, ముఖ్యంగా మీ కుటుంబ సభ్యులందరి పేర్లతో ఈ ధమ్మం చిరకాలం కొనసాగుతుంది.

(చంతిసిరి ముందుకు వచ్చి నమస్కరిస్తుంది.)

చంతిసిరి: గురువుగారు, నేను ఒక తల్లిని. నా కుమారుడు ధర్మ మార్గంలో నడవడం చూసి సంతోషిస్తున్నాను. కానీ, సమాజంలో స్త్రీలకు బౌద్ధంలో ఎలాంటి స్థానం ఉంది? వారు ఎలా జ్ఞానాన్ని పొందగలరు?

ఆచార్య నాగార్జునుడు: ధమ్మం స్త్రీ, పురుష భేదం లేకుండా అందరికీ సమానమే. బుద్ధుడు ఎప్పుడూ స్త్రీలను తక్కువగా చూడలేదు. ఈ మహా చైత్యం కూడా స్త్రీల దానధర్మాల వల్లనే నిర్మించబడింది. మీ వంటి గొప్ప మహిళలు బౌద్ధాన్ని ఎందరికీ అందించారు. ధమ్మాన్ని తెలుసుకోవడానికి స్త్రీలకు ఎలాంటి అడ్డంకులు లేవు. ధమ్మాన్ని అనుసరించే వారికి సమాజంలో ఎప్పటికీ గొప్ప స్థానం ఉంటుంది. సిరి చాంతమూలుడి కాలంలోనే ఈ చైత్యం నిర్మాణానికి మాకు ఎంతో మద్దతు లభించింది. అది మీ కృషి వల్లనే.

(చంతిసిరి ఆచార్యుడి మాటలకు సంతోషించి, నమస్కరిస్తుంది.)

శాంతసిరి: మాకు అపారమైన జ్ఞానాన్ని అందించినందుకు ధన్యవాదాలు గురువుగారు. ధమ్మం ప్రజలందరికీ వెలుగునిస్తుంది.

వీరపురుషదత్తుడు: భగవాన్ నాగ, రాజులు ఎంతోమంది ఈ రాజ్యానికి ధనాన్ని, సంపదను సమకూర్చారు ఐతే వారు వైదిక క్రతువుకు మాత్రమే ఇచ్చారు. నేను బౌద్ధ విహారాల నిర్మాణానికి, భిక్షువుల పోషణకు, ప్రజల శ్రేయస్సు కొరకు ఉపయోగించాలని అనుకుంటున్నాను. ఇది సరైన మార్గమేనా?

ఆచార్య నాగార్జునుడు: రాజుల సంపద నదిలోని నీటి లాంటిది. అది ప్రవహిస్తేనే ప్రయోజనం. ఆ నీరు పంటలకు, ప్రజలకు ఉపయోగపడుతుంది. సంపదను ధమ్మ కార్యాలకు ఉపయోగిస్తే, అది సమాజంలో శాంతిని, శ్రేయస్సును, సమానత్వాన్ని పెంచుతుంది. మీరు బౌద్ధ సంఘానికి ఇచ్చే దానాలు, విహారాల నిర్మాణాలు శాశ్వతమైన పుణ్య ఫలాలను ఇస్తాయి. ఈ మహా చైత్యం దానికొక నిదర్శనం. ప్రజలు మీ దానాలను ఎప్పటికీ గుర్తుంచుకుంటారు. ఈ శాసనాలు కూడా ఇదే విషయాన్ని చెబుతాయి. ఈ ధమ్మం చిరకాలం వర్ధిల్లుతుంది.

(వీరపురుషదత్తుడు, చంతిసిరి, శాంతసిరి ముగ్గురూ నమస్కరించి, నిశ్శబ్దంగా ఆచార్యుడి నుండి ఆశీర్వాదం తీసుకుంటారు. వారి ముఖాల్లో ఒక కొత్త నిశ్చయం కనిపిస్తుంది. చైత్యంలోని దీపాలు మరింత ప్రకాశవంతంగా వెలుగుతూ ఉంటాయి.)

ఉజ్జయినిలో ఆగ్రహ జ్వాల

(ఉజ్జయిని రాజ మందిరం. రాజ రుద్రదమనుడు సింహాసనంపై ఆసీనుడై ఉంటాడు. అతని ముందు నాగార్జునకొండ నుండి పారిపోయి వచ్చిన వైదిక బ్రాహ్మణులు కూర్చుని ఉంటారు. వారి ముఖాలు విచారంగా, కోపంతో ఉంటాయి.)

బ్రాహ్మణులు: మహారాజా, మీ తండ్రిగారి స్నేహితుడైన శ్రీ చాంతమూలుడి కుమారుడు వీరపురుషదత్తుడు చాలా మారిపోయాడు. అతను బౌద్ధుల మాటలు విని వైదిక సంస్కృతిని పూర్తిగా నాశనం చేస్తున్నాడు.

రుద్రదమనుడు: అతను నా తండ్రిగారి స్నేహితుడి కుమారుడు. నాకు సోదరుడితో సమానం. అవేవో చిన్న చిన్న విభేదాలు అయి ఉండవచ్చు. మీరు అతిశయోక్తిగా చెబుతున్నారు.

పురోహితుడు: లేదు మహారాజా! ఇది అతిశయోక్తి కాదు. మేము స్వయంగా కళ్ళారా చూసాం. సిరి చాంతమూలుని కుమారుడు వీరపురుషదత్తుడు, ప్రజలందరినీ బౌద్ధ ధర్మం వైపు నడిపిస్తున్నాడు. ఇది మా వైదిక సంస్కృతిని అగౌరవపరచడమే. మా కళ్ళముందే ఒక శివలింగాన్ని తన పాదంతో నలిపేశాడు. వైదిక సంస్కృతి మూర్ఖుల ఆలోచన మాత్రమే అన్నాడు.

ఒక బ్రాహ్మణుడు: (బాధగా) మహారాజా! అతను మాకు భోజనం కూడా లేకుండా చేసాడు. మాకు దానాలు ఆపేశాడు. సిరి పర్వతంలో మమ్మల్ని చావడానికి వదిలేశాడు. బ్రాహ్మణులు ఆకలితో ఉన్నారు. సిరి పర్వతంలో బౌద్ధం ఉన్నంత వరకు వైదిక సంస్కృతి పూర్తిగా అంతరించిపోతుంది.

(రుద్రదమనుడు ఒక్కసారిగా కోపంతో లేచి నిలబడతాడు. అతని కళ్ళలో కోపం, ఆవేదన కనిపిస్తాయి.)

రుద్రదమనుడు: వీరపురుషదత్తుడు ధర్మం పేరుతో ఇంతగా దిగజారతాడని నేను ఊహించలేదు. వైదిక సంస్కృతిని అవమానించడం అంటే నన్ను, నా సామ్రాజ్యాన్ని అవమానించడమే! ఒక రాజు బ్రాహ్మణులను ఆకలితో చంపడం పాపం! ఈ అవమానానికి నాగార్జునకొండ రాజు తగిన మూల్యం చెల్లించుకుంటాడు. యుద్ధానికి సిద్ధమవ్వండి! శ్రీపర్వతంపై నేను యుద్ధం ప్రకటిస్తున్నాను!

నాగబుద్ధ

(రుద్రదమనుడు కోపంతో కత్తిని గాల్లోకి ఎగురవేస్తాడు.)

ప్రేమకు పునాది - ధమ్మమే సాక్షి

సమయం: పగలు. నాగార్జునకొండ మహాచైత్యం చుట్టూ ఉన్న శిల్పారామం.

(శాంతసిరి కుమార్తె **బపిసిరి**, ఆరామంలో ఒక బుద్ధుడి శిల్పం ముందు పువ్వులు సమర్పిస్తూ కనిపిస్తుంది. ఆమె కళ్ళలో భక్తి, శాంతి కనిపిస్తాయి. ఆమె పక్కనే వీరపురుషదత్తుడు వచ్చి నిలబడతాడు. అతని ముఖంలో ప్రేమ, అభిమానం స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి.)

వీరపురుషదత్తుడు: (మెల్లిగా) బపిసిరి, నా తల్లులు, మేనత్తలు ఈ ధమ్మానికి ఎంతో సేవ చేశారు. నా తల్లి చంతిసిరి, మీ తల్లి శాంతసిరి.. ఈ మహాచైత్యాన్ని నిలబెట్టడానికి ఎంతో కష్టపడ్డారు. వారి ప్రేమ, బౌద్ధం పట్ల వారికున్న నమ్మకం నా హృదయాన్ని కూడా ప్రభావితం చేశాయి. నాకు ఇప్పుడు అర్థమైంది... నిజమైన ప్రేమ అంటే ఒకరికి ఒకరు మద్దతుగా నిలబడటం. ధమ్మాన్ని అనుసరించడంలో ఒకరికొకరు తోడుగా ఉండటం.

బపిసిరి: (నెమ్మదిగా, సిగ్గుపడుతూ) రాజా! మీ మాటలు నా హృదయాన్ని తాకాయి. నా తల్లి శాంతసిరి కూడా అదే చెప్పేవారు. ధమ్మ మార్గంలో నడిచే వారికి ఎప్పటికీ శాంతి ఉంటుంది. నా తల్లి నాగార్జునకొండలోని మహా చైత్యానికి ఒక గొప్ప నిర్మాణాన్ని దానం ఇచ్చారు. ఈ చైత్యం మన ధమ్మంకు, మన భవిష్యత్తుకు సాక్షిగా ఉంటుంది.

(వారిద్దరి కళ్ళలో పరస్పర ప్రేమ, ఒకరిపట్ల ఒకరికి ఉన్న గౌరవం కనిపిస్తుంది. ఇంతలో, శాంతసిరి ఆ వైపు వస్తుంది. ఆమె ముఖం గంభీరంగా ఉంది.)

శాంతసిరి: (ఆలోచనలో) బపిసిరి, రాజా... నాగార్జునకొండ శాసనాల్లో నేను ఎన్నో దాన ధమ్మాలను, నిర్మాణాలను చేసినట్లు రాశారు. ఇవన్నీ కేవలం పేరు కోసం కాదు. ధమ్మాన్ని నిలబెట్టడం కోసం. మీరు ఇద్దరూ ఒకరికొకరు ప్రేమించుకుంటున్నారని నాకు తెలుసు. మీ వివాహ బంధం ఈ ధమ్మాన్ని మరింత గొప్పగా పెంచాలి. నేను మీ వివాహానికి అంగీకరిస్తాను. కానీ ఒక షరతు.

(వీరపురుషదత్తుడు ఆశ్చర్యంగా చూస్తాడు.)

వీరపురుషదత్తుడు: ఏమిటా షరతు మేనత్తా?

శాంతసిరి: మీ వివాహ వేడుక వైదిక యజ్ఞాలు, బ్రాహ్మణుల మంత్రాలతో కాదు... బౌద్ధ బిక్షువులు పఠించే శాంతి మంత్రాలతో జరగాలి. మీ ఇద్దరి దాంపత్య జీవితం కేవలం బ్రాహ్మణుల రాజనీతితో కాదు... ధమ్మంతో, ప్రేమతో ముందుకు సాగాలి. ఈ వివాహం మన ఇకాకు వంశానికి, బౌద్ధ ధమ్మానికి కొత్త దారి చూపించాలి.

(వీరపురుషదత్తుడు సంతోషంతో నవ్వి, శాంతసిరి పాదాలకు నమస్కరిస్తాడు. బపిసిరి కూడా నమస్కరిస్తుంది. శాంతసిరి వారిని ఆశీర్వదిస్తుంది. ఆమె ముఖంలో తన కూతురుకి, మేనల్లుడికి ఉన్న ప్రేమ, ధమ్మం పట్ల వారికి ఉన్న నమ్మకం చూసి సంతోషపడుతుంది.)

వీరపురుషదత్తుడి ప్రతిజ్ఞ

నాగబుద్ధ

(పగటి వెలుగులో నాగార్జునకొండ కోట. వీరపురుషదత్తుడు సింహాసనం మీద కూర్చుని ఉంటాడు. అతని ముఖంలో శాంతి లేదు. అతని తల్లి చంతిసిరి, మేనత్త శాంతసిరి ఆందోళనగా కనిపిస్తారు. ఎదురుగా రాజపురోహితులు, మంత్రులు నిలబడి ఉన్నారు.)

వీరపురుషదత్తుడు: మా తండ్రి సిరి చాంతమూలుడు, వైదిక యాగాల ద్వారా శత్రువులను ఓడించవచ్చని నమ్మారు. కానీ ఈరోజు శత్రువులు మన ద్వారాల వద్ద ఉన్నారు. సైన్యం వల్ల విజయం లభిస్తుంది, యాగాల వల్ల కాదు.

పురోహితుడు: మహారాజా, యజ్ఞాల శక్తి గురించి మర్చిపోకండి. దేవతలు ప్రసన్నమైతేనే విజయం వస్తుంది. మీ తండ్రి చేసిన అశ్వమేధ యాగం వల్లే మనకు ఇంత రాజ్యం వచ్చింది.

(వీరపురుషదత్తుడు కోపంగా లేచి నిలబడతాడు. అతని కోపం అతని మాటల్లో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.)

వీరపురుషదత్తుడు: దేవతలు, యజ్ఞాలు... ఇవి అన్ని వైదిక పురోహితుల అజ్ఞానంలో నుంచి పుట్టినవే. శత్రువులు మనపై దాడి చేసినప్పుడు, మనకు కావాల్సింది ఆయుధం, ధైర్యం! శాంతిని కాపాడుకోవాలంటే, ముందు యుద్ధం చేయాలి!

(వీరపురుషదత్తుడు తన సేనాధిపతి ఎలిసిరిని పిలుస్తాడు. ఎలిసిరి ఒక నిబద్ధత గల యోధుడు. అతని ముఖంలో ధైర్యం కనిపిస్తుంది.)

వీరపురుషదత్తుడు: ఎలిసిరి! అవంతి (ఉజ్జయిని)రాజు రుద్రదమనుడు మనపై దాడికి వస్తున్నాడు. ఈ యుద్ధం చాలా ముఖ్యం. ఇది కేవలం యుద్ధం కాదు, మన ప్రజల నమ్మకం, మన ధమ్మం, మన భవిష్యత్తు కోసం చేస్తున్న యుద్ధం. నా తండ్రి చాంతమూలుడికి సహాయం చేయడానికి వచ్చిన రుద్రదమనుడు ఇప్పుడు మనకే శత్రువుగా మారాడు. ఈ యుద్ధంలో ఎలాగైనా గెలవాలి.

ఎలిసిరి: (చేతులు జోడించి) మహారాజా! నా జీవితం మీ సేవకే అంకితం. నేను యుద్ధంలో కార్తికేయుడి దయ కోసం ప్రార్థిస్తాను. ఆయన ఆశీస్సులతో ఈ యుద్ధంలో విజయం సాధిస్తాను. నేను ప్రజల తరపున పోరాడతాను.

(వీరపురుషదత్తుడు, ఎలిసిరి పక్కనే ఉన్న బుద్ధుడి శిల్పాన్ని చూస్తూ నిలబడతాడు. ఆ శిల్పం చుట్టూ బౌద్ధం కోసం దానాలు చేసిన శాంతసిరి, చంతిసిరి వంటి గొప్ప మహిళల పేర్లు చెక్కి ఉంటాయి. ఈ శిల్పాలన్నీ ఒక కొత్త శకం కోసం చేసిన ప్రతిజ్ఞకు సాక్షులు.)

(వీరపురుషదత్తుడి అంతఃపురం. వీరపురుషదత్తుడు ఒంటరిగా నడుస్తూ ఆలోచనలో ఉంటాడు. అతని మనసులో యుద్ధం గురించిన సందేహాలు, బౌద్ధ ధమ్మం గురించి ఉన్న నమ్మకాలు కలవరపెడుతున్నాయి. అప్పుడే అతని తల్లి చంతిసిరి, మేనత్త శాంతసిరి వస్తారు.)

చంతిసిరి: నాయనా, నీ ముఖంలో కలవరం కనిపిస్తోంది. యుద్ధం చేయాలా వద్దా అని నీ మనసులో సందేహం ఉన్నట్లుంది. నీ ఆలోచన సరేందే.

వీరపురుషదత్తుడు: అమ్మా, శాంతి మార్గాన్ని అనుసరించే నేను ఎలా యుద్ధం చేయగలను? నాగార్జునకొండ శాసనాల్లోనూ, ఆచార్య నాగార్జునుడి బోధనల్లోనూ యుద్ధం గురించి ప్రస్తావించలేదు. బౌద్ధం శాంతిని బోధిస్తే, నేను ఎలా యుద్ధం చేయగలను?

శాంతసిరి: (నెమ్మదిగా, కానీ దృఢంగా) నాయనా, యుద్ధం చేయాలను కోవడం నీకు ఇష్టం లేదని మాకు తెలుసు. కానీ రుద్రదమనుడు కేవలం మన రాజ్యాన్ని జయించడానికే రాలేదు. అతను వైదిక బ్రాహ్మణుల మాటలు విని, సిరి పర్వతంలో బౌద్ధ ధర్మాన్ని నాశనం చేసి, శివ సంస్కృతిని స్థాపించాలని చూస్తున్నాడు. అతని రాక మన ధర్మానికే ప్రమాదం. ఈ ప్రమాదాన్ని ఆపడానికి మనకు యుద్ధం తప్ప వేరే మార్గం లేదు.

వీరపురుషదత్తుడు: కానీ, మన తండ్రి చాంతమూలుడు క్షాత్రపులతో సత్సంబంధాలు కలిగి ఉండేవాడు. వారిద్దరూ కలిసి యాగాల కోసం కృషి చేశారు. అలాంటి స్నేహితులు ఈ రోజు వైదిక మూఢ నమ్మకం కోసం శత్రువుగా మారడం నన్ను కలవరపెడుతోంది.

చంతిసిరి: క్షాత్రపులు నీ తండ్రికి స్నేహితులుగా ఉండే వారు. కానీ మన రాజ్యంలోని వైదిక బ్రాహ్మణులు ఇక్కడ తమకు ప్రాధాన్యత లేదని, వైదిక యజ్ఞాలను మనం ప్రోత్సహించడం లేదని ఉజ్జయినికి వెళ్లి రుద్రదమనుడిని ప్రభావితం చేశారు. వైదిక బ్రాహ్మణులు వేటాడే వేటగాళ్ళలా, రుద్రదమనుడి చెవిలో మధురమైన మాటలు, అబద్ధాలు నూరిపోసి అతన్ని మన మీదకి ఉసిగొల్పారు.

వీరపురుషదత్తుడు: (ఆశ్చర్యంగా) అంటే రుద్రదమనుడు నిజంగా వైదిక సంస్కృతిని వ్యాప్తి చేయడానికి మనపై దాడికి వస్తున్నాడా?

శాంతసిరి: అవును వీరా! రుద్రదమనుడు నిన్ను గెలిచి, ఇక్కడ బౌద్ధాన్ని నిర్మూలించి శివారాధనను ప్రోత్సహించాలని నిర్ణయించుకున్నాడు. మనం ఆచరించే ధర్మాన్ని మనం కాపాడుకోవాలి. శాంతిని స్థాపించాలంటే, మొదట అశాంతిని తొలగించాలి. **ధర్మాన్ని కాపాడుకోవాలంటే, మనం పోరాడాలి.**

(వీరపురుషదత్తుడి ముఖంలో సందేహం తొలగిపోతుంది. అతని కళ్ళలో దృఢత్వం కనిపిస్తుంది. అతను యుద్ధం చేయాలని నిర్ణయించుకున్నాడు.)

వీరపురుషదత్తుడు: (గట్టిగా) అవును, మీ మాటలు నా సందేహాలను తొలగించాయి. నేను నా ధర్మాన్ని, నా ప్రజలను, ఈ శాంతిని కాపాడుకుంటాను. రుద్రదమనుడు వైదిక బ్రాహ్మణుల మాయలో పడి యుద్ధానికి తయారయ్యాడు. కానీ నా బలం, నా ధమ్మం ముందు అతను ఓడిపోతాడు.

(యుద్ధభూమిలో భారీ ఘర్షణ. ఏనుగులు, గుర్రాలు, సైనికుల అరుపులు, కత్తుల శబ్దాలతో యుద్ధభూమి రణరంగంగా మారుతుంది. ఇకాకు సైన్యం, శక సైన్యం మధ్య పోరాటం జరుగుతుంది. ఇకాకు సేనాధిపతి ఎలిసిరి అసాధారణమైన ధైర్యంతో శక సైన్యంతో పోరాడుతుంటాడు. ఆ సమయంలో ఎలిసిరికి వెనుక, అతని సైన్యంలో మగలరణ(కృష్ణానది లోయ ప్రాంతం??) ప్రాంతానికి చెందిన ఐదుగురు సైనికులు కనిపిస్తారు. వారు తమ వీరత్వంతో శక సైనికులను పారదోలుతుంటారు. ఆ ఐదుగురు సైనికులు ధైర్యంగా పోరాడుతూ చివరికి యుద్ధంలో ప్రాణాలు కోల్పోతారు.)

ఎలిసిరి: (కోపంగా అరుస్తూ) నన్ను ఆపలేరు! కార్తికేయుడు నా వైపు ఉన్నాడు! నా ధమ్మం నాలో ఉంది! ధమ్మం కోసం పోరాడేవాడికి ఓటమి ఉండదు!

(యుద్ధం కొనసాగుతుంది. ఇకాకుల సైన్యం శక సైన్యాన్ని ఓడిస్తుంది. ఈ విజయం వల్ల వీరపురుషదత్తుడి కీర్తి ప్రతిష్ఠలు దేశవ్యాప్తంగా విస్తరించాయి.)

చాయా స్తంభం

(యుద్ధం ముగిసిన తర్వాత, వీరపురుషదత్తుడు, ఎలిసిరి యుద్ధభూమికి వస్తారు. అక్కడ మరణించిన సైనికుల మధ్య మగలరణ ప్రాంతానికి చెందిన ఐదుగురు సైనికుల మృతదేహాలు కనిపిస్తాయి. వీరపురుషదత్తుడి ముఖంలో బాధ, గౌరవం కనిపిస్తాయి.)

వీరపురుషదత్తుడు: (ఆ ఐదుగురు వీరుల మృతదేహాలను చూస్తూ) వారు ఈ రాజ్యాన్ని కాపాడటానికి మరియు బౌద్ధ ధర్మాన్ని కాపాడటానికి తమ జీవితాలను త్యాగం చేశారు. వారిని మనం మర్చిపోకూడదు.

(ఆ సమయంలో ఒక పెద్ద శిల దగ్గర నిలబడి ఉన్న చంతిసిరి, శాంతసిరిని చూస్తాడు. వారి కళ్ళలో వీరత్వం, త్యాగం గురించి గౌరవం కనిపిస్తుంది.)

చంతిసిరి: మహారాజా, ఈ ధమ్మం, శాంతి... ఈ రెండింటిని కాపాడటానికి మీరందరూ యుద్ధం చేశారు. ఈ వీరుల త్యాగం వల్లే ఈ భూమి సురక్షితంగా ఉంది. వారికి స్మారక చిహ్నాలను నిర్మించడం మన ధమ్మం.

శాంతసిరి: మా మేనల్లుడు మా ధమ్మం పట్ల గౌరవం చూపించారు. యుద్ధంలో గెలిచి, మళ్ళీ ధమ్మ మార్గంలో నడుస్తున్నారు.

(వీరపురుషదత్తుడు ఆ ఐదుగురు వీరుల జ్ఞాపకార్థం ఒక పెద్ద శిలను స్థాపించి, దాని మీద వారి పేర్లు చెక్కమని ఆదేశిస్తాడు. అదే చాయా స్తంభంగా మారుతుంది. ఈ చాయా స్తంభాలు రాబోయే తరాలకు, ఈ రాజ్యానికి శాంతిని, ధర్మాన్ని కాపాడటానికి చేసిన యుద్ధం గురించి తెలియజేస్తాయి. శిల్పం లో శివలింగాన్ని తొక్కినట్టుగా ఉంది, కానీ అది శివలింగాన్ని తొక్కినట్టు కాదు, వైదిక సంస్కృతిని వదిలి బౌద్ధాన్ని స్వీకరించినట్టు.)

(శాంతియుతమైన వాతావరణం. రాత్రి, చంద్రుడు మనక మనక వెలుగుతో కొండల మీద మెరుస్తున్నాడు. వీరపురుషదత్తుడు, అతని తల్లి చంతిసిరి, మేనత్త శాంతసిరి అందరూ ఒక బౌద్ధ విహారం ముందు కూర్చుని ఉంటారు. వారు నిర్మించిన స్థూపాలను, చైత్యాలను చూసి ఆనందపడుతుంటారు.)

వీరపురుషదత్తుడు: ధర్మాన్ని కాపాడటానికి యుద్ధం చేశాను. ఇప్పుడు శాంతిని నింపడానికి బుద్ధ ధర్మాన్ని వ్యాప్తి చేస్తున్నాను. ఆచార్య నాగార్జునుడి బోధనల వల్లనే ఈ మార్గం సుగమమైంది.

చంతిసిరి: (మందహాసంతో) నా కుమారుడు ధర్మాన్ని నిలబెట్టాడు. నేను కూడా నాగార్జునకొండ పైన ఉన్న చైత్య గృహం, విహారాలను నిర్మించాను. నీ మేనత్త శాంతసిరి కూడా ఈ బౌద్ధ ధర్మాన్ని కాపాడటానికి బౌద్ధ భిక్షువుల కోసం విహారాలు, చైత్యాలను నిర్మించింది. మా అమ్మ, నీ నాయనమ్మ మహాదేవి మాధరి కూడా ఈ ధర్మాన్ని కాపాడటానికి చాలా గొప్పగా సేవలు చేసింది. మా కుటుంబం అంతా బౌద్ధ ధర్మాన్ని స్వీకరించింది. ఇది మా అదృష్టం.

నాగబుద్ధ

శాంతసిరి: అవును, మేము నిర్మించిన చైత్యాలు, విహారాలు రాబోయే తరాలకు శాంతి మార్గం చూపిస్తాయి. నీ తమ్ముడి భార్యలైన మహాదేవి జయసిరి, రాజ్జి కందసా, రాజ్జి జ్యేష్ఠ సిరి కూడా బుద్ధ ధర్మాన్ని కాపాడటానికి చాలా గొప్పగా సేవలు చేశారు. మనకు ఏ మతంతోనూ శత్రుత్వం లేదు, కానీ మన ధర్మాన్ని కాపాడుకోవాల్సిన బాధ్యత ఉంది.

చంతిసిరి: కుమారా! యుద్ధంలో గెలిచాము కానీ ఈ వైదిక బ్రాహ్మణులు ఎక్కువకాలం ఈ బౌద్ధ ఆదరణను చూస్తూ ఉండలేరు. ఎదో రూపంలో తిరిగి వస్తూనే ఉంటారు. ఇప్పటికే సిరి పర్వతంలోకి ఉత్తరం నుంచి వైదిక బ్రాహ్మణులు మిడతల దండవలె వచ్చి స్థిరనివాసాలను ఏర్పరుచుకోవాలి చూస్తున్నారు.

శాంతసిరి: వీరా! వైదిక బ్రాహ్మణులు క్షాత్రపుల రాజ్యంలోని శాసనాలలో సంస్కృత పదాలతో కూడిన దానిని మన రాజ బాష ప్రాకృతంలో వ్రాయటం ప్రారంభించారు అని ఒక బౌద్ధ బిక్షుని ద్వారా విన్నాను. ఈ వైదిక బ్రాహ్మణులు సిరి పర్వతంలో స్థిరనివాసాలు ఏర్పాటు చేసుకుంటే మన ప్రాంతంలో కూడా వారు శాసనాలలో వారి పదాలను ఎక్కిస్తారు. వైదిక మతంలో స్త్రీ పశువుకన్నా చులకన, స్త్రీకి జ్ఞానం పొందే హక్కు లేదు వాస్తవానికి స్త్రీ శూద్రురాలు. అందుకే బ్రాహ్మణ స్త్రీలకు కూడా ఉపనయనం ఉండదు. మరి అదే స్త్రీ నుంచి కదా ఈ వైదిక పురోహితులు జన్మించింది మరి వారు బ్రాహ్మణులు ఎలా అవుతారు?

చంతిసిరి: శాంతిసిరి నీవు అన్నది చాల సత్యం ఐతే ఈ వైదిక బ్రాహ్మణులు మేము స్త్రీ నుంచి జన్మించలేదు మేము ఒక పురుష దేవుడు ఐనా బ్రహ్మ నోటి నుంచి పుట్టాము అందుకే మేము బ్రాహ్మణులము అలాగే బ్రహ్మ చాతి నుంచి పుట్టిన వారు క్షత్రియులు, తోడల నుంచి జన్మించిన వారు వైశ్యులు పాదాల నుంచి పుట్టిన వారు శూద్రులు అని నమ్మే అగ్ర మూర్ఖులు. ఒక మనిషి ఎలా జన్మిస్తాడో కూడా తెలియని ఈ వైదిక బ్రాహ్మణులు మేము జ్ఞాన సంపనులం, మా మంత్రాలకు దేవుళ్ళు సైతం ప్రత్యక్షం అవుతారు అని చెప్పుకుంటారు. వీళ్ళ మంత్రాలకు చింతకాయలే రాలవు.

వీరపురుషదత్తుడు: అమ్మా! అత్త! ఈ మిడతల దండను ఆపటం చాల కష్టం పైగా మన చుట్టూ ఉన్న రాజ్యాలలోని రాజులలో చాల మంది ఈ వైదిక పురోహితుల మాయలో పడి వారి మంత్రాల తోనే రాజ్యాన్ని గెలవ గలం అనే నమ్మకములో బ్రతుకుతున్నారు. పైగా క్షాత్రపులు శైవులలో వీర శైవులు ఈ క్షాత్రపులను ఒక మరణ ఆయుధంగా ఉపయోగించు కోవాలని కంకణాలు కంటుకున్నారు ఈ వైదిక పురోహితులు. అంతే కాకుండా మన రాజ్యంలో మునుపెన్నడూ లేని విధంగా ఈ వర్ణ వ్యవస్థను అభిరుద్ధి చేసుకోవటం కోసం సామంత రాజులని వశం చేసుకుంటున్నారు వైదిక పురోహితులు.

శాంతసిరి: వీరా నీవన్నది నిజమే ఈ వైదిక బ్రాహ్మణులు కేవలం యజ్ఞాలు, మంత్రాలతో కూడిన వైదిక ధర్మం ప్రజలందరికీ అర్థం కావటం లేదు అని బౌద్ధంలో బుద్ధుని శిల్పాలను, స్థూపాలను పూజించడం ద్వారానే ప్రజలు బౌద్ధం స్వీకరిస్తున్నారు అనే గుడ్డి నమ్మకంతో వారు కూడా పాత దేవుళ్ళు అయినా ఇంద్ర వరుణ అగ్ని సోమా ఇలాంటి దేవతలను విడిచి బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వర అనే నూతన దేవుళ్ళను సృష్టించి పురాణాలు అనే కట్టు కథలను అల్లి వారికి విగ్రహాలను నిర్మించి, పూజించడం మొదలుపెట్టారు.

చంతిసిరి: కృష్ణా గోదావరి కావేరి నదుల ప్రవాహం ఎంత తీవ్రంగా ఉన్నా ఆ మహా నదులు, మహా సముద్రంలో కలిసి పోయినప్పుడు వాటి పూర్వ స్వభావం, పేరు కోల్పోతాయి. అలాగే సంఘంలో చేరే వారు వారి వర్ణం, కులంను కోల్పోయి సమానులవుతారు అందుకే ప్రజలు బౌద్ధంలో చేరుతున్నారు అని కూడా ఈ వైదిక బ్రాహ్మణులకు తెలియదు. వీరి బుర్రల్లో ఎప్పుడు మాయ మంత్రాలతోనే అన్ని సాధ్యం అనే మూఢ నమ్మకంలో బ్రతుకుతూ ఉంటారు. ప్రజలను కూడా అలాగే బ్రతకాలి అని నియంత్రిస్తారు.

వీరపురుషదత్తుడు: మొన్నటి వరకు వేదాలు వేద దేవుళ్ళు గురించి బోధించే ఈ వైదిక బ్రాహ్మణులు ఇప్పుడు ఆ వేద దేవుళ్ళ మాట ఎత్తటం లేదు. మరి ఇప్పుడు ఆగ్రహించరేమో వాళ్ళ వైదిక దేవుళ్ళు ఇప్పుడు వీరు కూడా యాగ యజ్ఞాలను చాల తగ్గించి విగ్రహాలను పూజిస్తున్నారు. మొన్నటి వరకు విగ్రహ పూజ అంటేనే అసహ్యించు కునే ఈ వైదిక బ్రాహ్మణులు ఇప్పుడు చూడు ఎలా మారిపోయారో. ఇదంతా బ్రాహ్మణుడు ఆధిపత్యం చెలాయించటం కోసమే కదా .

శాంతిసిరి: పురుషా ఈ విగ్రహ ఆరాధన బౌద్ధం నుంచే గ్రహించారు అనేది ఎంత సత్యమో కొన్ని తరాల తరువాత మనం నిర్మించే ఈ బౌద్ధ ఆలయాలు, విహారాలు, చైత్యాలను నాశనం చేయటానికి కూడా వెనకాడరు ఈ బ్రాహ్మణులు. మొదట సంస్కృతం వ్రాయటమే తప్పు అన్నారు ఇప్పుడు వారి బాషాని మన రాజ బాష ఐనా ప్రాకృతంలో వ్రాస్తున్నారు. వేద దేవుళ్ళు పోయి సరికొత్త నూతన రూపాలతో కొత్త దేవుళ్ళు వచ్చారు. విగ్రహ ఆరాధన చేయటం నీచంగా చూసారు ఇప్పుడు అదే విగ్రహ ఆరాధన ప్రారంభించారు.

చంతిసిరి: వీరా శాంతి సిరి బ్రాహ్మణులు మనం నిర్మించిన ఈ విహారాలు, ఆరామాలు, చైత్యాలు నాశనం ఐనా చేస్తారు లేదా ఆక్రమించి ఇవి మేము మా దేవుళ్ళ కోసం నిర్మించాము అని ఐనా చెప్తారు. ఎంతకైనా తెగిస్తారు ఈ బ్రాహ్మణులు. అంతేందుకు కొన్ని సంవత్సరాలు తరువాత మన వీరా నే బ్రాహ్మణులకు దానం చేయ వలసి వస్తుంది. అలా జరగటం కోసం సర్వ ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు ఈ బ్రాహ్మణులు.

వీరపురుషదత్తుడు-రుద్ర భట్టారిక వివాహం: సంస్కృతుల సమ్మేళనం

సమయం: పగలు. వేల మంది భక్తులతో నిండిన నాగార్జునకొండ మహాచైత్యం ఆవరణ.

(వీరపురుషదత్తుడు రాజ లాంఛనాలతో వధువు రుద్ర భట్టారిక కోసం ఎదురుచూస్తాడు. ఆమెను పల్లకీలో తీసుకువస్తారు. ఆమెను చూడగానే వీరపురుషదత్తుడి ముఖంలో సంతోషం కనిపిస్తుంది. ఆమె శక వస్త్రధారణలో, నుదుటిని విభూతి బొట్టుతో, మెడలో శైవ చిహ్నంతో కనిపిస్తుంది. పల్లకీ దిగిన రుద్ర భట్టారిక, నెమ్మదిగా వీరపురుషదత్తుడి దగ్గరికి వస్తుంది. చుట్టూ బౌద్ధ భిక్షువులు శాంతి మంత్రాలు పఠిస్తున్నారు. వారి చుట్టూ ఉన్న ప్రజలు మౌనంగా ఈ దృశ్యాన్ని చూస్తున్నారు. రుద్ర భట్టారికతో వచ్చిన శక పరివారం ఆశ్చర్యంగా ఆ బౌద్ధ వాతావరణాన్ని గమనిస్తుంది.)

రుద్ర భట్టారిక: (వీరపురుషదత్తుడితో) రాజా, నా జన్మభూమి ఉజ్జయిని. అక్కడ శైవం గొప్పది. నా తండ్రి రుద్రసేనుడు శైవ భక్తుడు. కానీ మీ రాజ్యానికి నేను ఒక కొత్త వధువుగా అడుగుపెడుతున్నాను. నా నమ్మకాలు వేరు, మీవి వేరు. ఈ వివాహ బంధం ఈ రెండు సంస్కృతులను ఎలా ఒకటి చేస్తుంది?

(వీరపురుషదత్తుడు నవ్వుతూ, ఆమె చేయి పట్టుకుంటాడు. ఆమెను మహాచైత్యం వైపు నడిపిస్తాడు.)

వీరపురుషదత్తుడు: ప్రియా! ప్రేమకు, ధర్మానికి హద్దులు ఉండవు. నా రాజ్యంలో బౌద్ధంతో పాటు, వైదిక సంస్కృతిని అనుసరించే వారు కూడా ఉన్నారు. నా తండ్రి, తాతలు యజ్ఞాలు చేశారు, కానీ నా తల్లులు శాంతి మార్గాన్ని అనుసరించారు. నా తల్లులు శాంతిసిరి, చంతిసిరి ఈ బౌద్ధ ధర్మానికి ఎన్నో దానాలు చేశారు. వారి ప్రేరణతోనే నేను బౌద్ధాన్ని స్వీకరించాను. ఈ మహాచైత్యం కింద బుద్ధుడి పవిత్రమైన ధాతువులు ఉన్నాయి. ధర్మం అంటే శాంతి. నేను నా ధర్మాన్ని గౌరవించినట్లే, నేను నీ ధర్మాన్ని కూడా గౌరవిస్తాను. కానీ ఇప్పుడు నువ్వు ఈ రాజ్యానికి యువ రాణివి. మన ఇద్దరి లక్ష్యం ప్రజల శ్రేయస్సు, శాంతి.

(వారు ఇద్దరూ కలిసి మెల్లగా మహాచైత్యం చుట్టూ ప్రదక్షిణ చేస్తారు. ప్రతి అడుగులోనూ, వారి మధ్య ఉన్న నమ్మకం, గౌరవం పెరుగుతాయి. రుద్ర భట్టారిక ముఖంలో కొత్తగా ఆనందం కనిపిస్తుంది.)

రుద్ర భట్టారిక: (ప్రదక్షిణ పూర్తయిన తర్వాత) నా మేనత్తలు, నా తల్లి చేసిన దానధర్మాలు ప్రజలందరికీ గొప్ప మార్గాన్ని చూపించాయి. ఇప్పుడు ఈ వివాహ బంధం కూడా అంతే గొప్పది కావాలని నేను ఆశిస్తున్నాను. అందుకే నా తండ్రి, తాతల శ్రేయస్సు కోసం, ఈ రాజ్య ప్రజల కోసం నేను ఈ మహాచైత్యానికి ఒక పెద్ద దానాన్ని ప్రకటిస్తున్నాను.

(వారు ఇద్దరూ కలిసి బౌద్ధ బిక్షువుల చేతిలో తమ ఆభరణాలను ఉంచుతారు. అప్పుడు రుద్ర భట్టారిక మెడలోని శైవ చిహ్నం, వీరపురుషదత్తుడి బౌద్ధ చిహ్నం కలిసి మెరుస్తాయి. అక్కడ బౌద్ధ బిక్షువులు శాంతి మంత్రాలు పఠించడం మొదలుపెడతారు. వివాహ వేడుక ప్రశాంతంగా, ధర్మాన్ని గౌరవిస్తూ ముగుస్తుంది.)

రుద్ర భట్టారికలో మార్పు- శాంతి మార్గం వైపు

సమయం: సాయంత్రం. నాగార్జునకొండ చైత్యం బయట. **స్థలం:** నది ఒడ్డున.

(రుద్ర భట్టారిక నది ఒడ్డున ఆలోచనలో కూర్చుని ఉంటుంది. ఆమె మెడలో శైవ చిహ్నం ఉంది. ఆమె ముఖంలో ఒక అంతర్మథనం(లోతైన ఆలోచన) కనిపిస్తుంది. ఇంతలో చంతిసిరి మరియు శాంతసిరి ఆ వైపు వస్తారు. శాంతసిరి కుమార్తె బపిసిరి కూడా వారితో ఉంటుంది.)

రుద్ర భట్టారిక: (దుఃఖంగా) అత్తయ్య, మేనత్త... మీ మాటలు నా హృదయాన్ని తాకాయి. నా తండ్రి రుద్రసేనుడు శైవ భక్తుడు. నేను చిన్నప్పటి నుంచి శివుడిని పూజించాను. కానీ ఇక్కడ నాగార్జునకొండలో మీ నిబద్ధత చూస్తుంటే నా మనసులో ఎన్నో ప్రశ్నలు వస్తున్నాయి. మీరంతా అహింస గురించి మాట్లాడతారు, సమానత్వం గురించి, శాంతి గురించి మాట్లాడతారు. కానీ మా వైదిక సంస్కృతిలో జరిగే యజ్ఞాలలో జంతువులను బలి ఇస్తారు. మా వైదిక సిద్ధాంతం ప్రకారం చాతుర్వర్ణ వ్యవస్థ ప్రధానం. ఇది నాకు సరైనదిగా అనిపించడం లేదు.

చంతిసిరి: (శాంతంగా నవ్వుతూ) అమ్మా, ధమ్మం అంటే భయం కాదు. ధమ్మం అంటే ప్రేమ. నిజమైన భక్తి అంటే ఇతరులకు హాని చేయకపోవడం. మేము సంవత్సరాల నుంచి ఈ భూమిని పాలించిన వాళ్ళం. బౌద్ధాన్ని స్వీకరించిన తర్వాత మా రాజ్యంలో శాంతి, సంపద పెరిగాయి.

శాంతసిరి: మా తండ్రి సిరి చాంతమూలుడు మహాసేన, అగ్నిహోత్ర, అశ్వమేధ వంటి అనేక యజ్ఞాలు చేశారు. కానీ చివరికి ఆయన కూడా ధమ్మ మార్గంలోనే నడిచారు. అందుకే నా వీరపురుషదత్తుడు, నేను, చంతిసిరి... అందరం ఈ ధర్మాన్ని అనుసరిస్తున్నాం. ఈ మహాచైత్యాలు, విహారాలు కేవలం మన భక్తికి చిహ్నాలు మాత్రమే కాదు, శాంతిని వ్యాప్తి చేసేందుకు, సమానత్వం పంచేందుకు మనం చేసిన గొప్ప ప్రయత్నాలకు సాక్షులు.

(బపిసిరి, రుద్ర భట్టారిక పక్కన కూర్చుని ఆమె చేతిని పట్టుకుంటుంది.)

బపిసిరి: అక్కయ్యా... మా తల్లి శాంతసిరి బౌద్ధానికి ఎంత సేవ చేసిందో, ఆమె ఒక చైత్యానికి కాకుండా, బిక్షువులకు, బిక్షుణిలకు ఎన్నో దానాలు చేశారు. మా కుటుంబం బౌద్ధాన్ని స్వీకరించడం వల్ల ఆ ధర్మాన్ని ఇంకా ఎక్కువమంది ప్రజలకు చేరవేయగలిగారు.

(రుద్ర భట్టారిక వారి మాటలకు నిశ్శబ్దంగా ఆలోచిస్తుంది.)

రుద్ర భట్టారిక: ఈ ధమ్మం గురించి నాకు మరింత తెలుసుకోవాలని ఉంది. ఈ ఆలోచనలన్నీ నన్ను కలవరపెడుతున్నాయి. ఆచార్య నాగార్జునుడిని కలుసుకోవాలని ఉంది. ఆయన మాటలు వింటే నా మనసులోని సందేహాలు తీరుతాయని నమ్మకం.

రుద్ర భట్టారిక - ఆచార్య నాగార్జునుడి లోతైన సంభాషణ

సమయం: రాత్రి. చంద్రుని వెలుగులో. **స్థలం:** సిరి పర్వతం మహాచైత్యం లోపల.

(రుద్ర భట్టారిక, చంతిసిరి, శాంతసిరి, బహిసిరి ఆచార్య నాగార్జునుడిని కలుసుకుంటారు. చైత్యం లోపలి భాగం విశాలమైన హాలు, దాని మధ్యలో భారీ గుమ్మటం ఆకారంలో ఒక స్తూపం. స్తూపం చుట్టూ ప్రదక్షిణాపథం, దాని గోడల మీద అద్భుతమైన శిల్పాలు. ఆ శిల్పాలు బుద్ధుడి జీవిత కథలను, జాతక కథలను వివరిస్తాయి. ఒక చోట ఆచార్య నాగార్జునుడు కూర్చుని ఉంటాడు. అతని ముఖంలో అపారమైన జ్ఞానం, ప్రశాంతత కనిపిస్తాయి.)

రుద్ర భట్టారిక: (చేతులు జోడించి) భగవాన్ నాగ ! నా తండ్రి దేశం ఉజ్జయినిలో శైవం గొప్పది. అక్కడ అగ్నిహోత్రాలు, యజ్ఞాలు దేవునికి జంతు బలులు నిత్యం జరుగుతాయి. కానీ నా మనసులో కొన్ని ప్రశ్నలు ఉన్నాయి. ఈ యజ్ఞాలలో జంతువులను, కొన్నిసార్లు మనుషులను కూడా బలి ఇస్తారు. ఈ ఆచారాల వెనుక ఉన్న కారణం ఏమిటి? వైదిక దేవతలను సంతోషపెట్టడానికి ఈ హింస అవసరమా? ఎవరూ చూడని ఆ దేవతల కోసం ఇంత కష్టం ఎందుకు? ఇది కేవలం కొంతమంది బ్రాహ్మణులను సంతోష పెట్టడానికేనా? ఈ అణచివేత, దేవుళ్ళ ఆరాధన... ఇది మనిషి అజ్ఞానం నుండి పుట్టినదా?

ఆచార్య నాగార్జునుడు: (నవ్వుతూ, ప్రశాంతంగా) అమ్మా, నీ ప్రశ్నల్లో లోతైన జ్ఞానం ఉంది. నిజమైన ధమ్మం అంటే భయం నుంచి పుట్టేది కాదు. అది ప్రేమ నుంచి, కరుణ నుంచి పుట్టాలి. వైదిక సంస్కృతి ఆచారం అనేది ఒక మనిషి జీవితాన్ని నియంత్రించేది. ఆ ఆచారంను నమ్మేవాళ్ళు యజ్ఞాలను చేస్తారు. కానీ బౌద్ధంలో ధమ్మం అనేది మనిషిలో శాంతిని, కరుణను పెంచేది. యజ్ఞం నిజంగా బాహ్యంగా చేసేది కాదు. అది లోపల చేయాలి. కోపమే అగ్నిహోత్రం. దానిలో ద్వేషాన్ని, అజ్ఞానాన్ని, మూఢ నమ్మకాలని బలి ఇవ్వాలి. అదే నిజమైన **అగ్నిహోత్రం**.

చంతిసిరి: గురువుగారు, నాగార్జునకొండ శాసనాల్లో కూడా మా కుటుంబం చేసిన దానాల గురించి ఉంది. మేము ధనం, వస్త్రాలు ఇచ్చి బౌద్ధ ధర్మాన్ని పోషించాము. అది సమాజంలో శాంతిని పెంపొందించడానికి ఉపయోగపడింది. యజ్ఞాలు చేసి జంతువులను చంపడం వల్ల ఈ శాంతి రాదు కదా!

ఆచార్య నాగార్జునుడు: నిజం! నీ మాటలు నాగార్జునకొండ చరిత్రకు సాక్ష్యం. ఈ చైత్యాల, విహారాల నిర్మాణం మీ నిబద్ధతను తెలియజేస్తుంది. మీ వంశం ఈ ధర్మాన్ని ఎంత గొప్పగా ఆదరించిందో తెలియజేస్తున్నాయి. **కరుణ** అనేది ధర్మానికి మూలం. ఒక మనిషి మరొక మనిషికి, ఒక జీవి మరొక జీవికి హాని చేయకుండా ఉండడమే నిజమైన ధమ్మం. మనుషుల అజ్ఞానం, భయం... వాటి నుంచి పుట్టినదే దేవతలను సంతోష పెట్టాలనే ఆలోచన. అజ్ఞానం తొలగి పోతే భయం ఉండదు, భయం లేకపోతే దేవతల పేరుతో అణచివేత ఉండదు.

శాంతసిరి: భగవాన్ నాగ.... నేను ఈ ధమ్మానికి చాలా సేవ చేశాను. ఈ చైత్యం కూడా నేను చేసిన దానం వల్ల నిలబడింది. నా వలె ఎంతోమంది మహిళలు ఈ ధమ్మ ప్రచారంలో తమ జీవితాలను గడిపారు. అందుకు కారణం బౌద్ధంలో స్త్రీకి ఉన్న గొప్పతనం వల్లనే నేను ఈ నిర్మాణాలకు బిడ్డలకు, బిడ్డణిలకు దానాలు చేయగలిగాను కానీ వైదిక మతంలో స్త్రీకి అసలు స్థానమే లేదు.

బపిసిరి: గురువుగారు, నా తల్లి వలె నేను కూడా ఈ ధమ్మాన్ని అనుసరించాలని ఉంది. స్త్రీలకు ఈ ధమ్మంలో ఎలాంటి గొప్ప స్థానం ఉంది?

ఆచార్య నాగార్జునుడు: ధమ్మం స్త్రీ, పురుష భేదం లేకుండా అందరికీ సమానమే. బుద్ధుడు ఎప్పుడూ స్త్రీలను తక్కువగా చూడలేదు. ఈ మహాచైత్యం కూడా స్త్రీల దానధర్మాల వల్లనే నిర్మించబడింది. శాంతసిరి, చంతిసిరి వంటి గొప్ప మహిళలు బౌద్ధాన్ని ఎందరికో అందించారు. ధమ్మాన్ని తెలుసుకోవడానికి స్త్రీలకు ఎలాంటి అడ్డంకులు లేవు.

(రుద్ర భట్టారిక ముఖంలో ప్రశాంతత కనిపిస్తుంది. ఆమె కళ్ళలోని అంతర్మథనం తొలగిపోతుంది. ఆమె తన మెడలో ఉన్న శైవ చిహ్నాన్ని తీసి, ఆచార్యుడి పాదాల దగ్గర ఉంచుతుంది.)

రుద్ర భట్టారిక: (భక్తితో) గురువుగారు, నా మనసులో ఉన్న అజ్ఞానం తొలగిపోయింది. మీ మాటలు నాకు కొత్త దారి చూపించాయి. నా తండ్రి, నా దేశం... వారి నమ్మకాలను గౌరవిస్తాను. కానీ నేను ఇప్పుడు నా మనసు కోరిన ధమ్మ మార్గాన్ని అనుసరిస్తాను. నేను ఇకపై **ధమ్మం** వైపు నడుస్తాను. ధమ్మమే నా దైవం.

(ఆచార్య నాగార్జునుడు నవ్వుతూ ఆమెను ఆశీర్వదిస్తాడు. మిగతా మహిళలు కూడా సంతోషంతో ఆమెను ఆలింగనం చేసుకుంటారు.)

కొడబలసిరి జననం - ఒక వారసురాలి రాక

సమయం: రాత్రి **ప్రదేశం:** సిరి పర్వతం, అంతఃపురం

(అంతఃపురంలో చంద్రకాంతి మెరుస్తోంది. బప్పిసిరి, ప్రసవానంతరం అలసిపోయినా, ముఖంలో సంతోషంతో నవజాత శిశువును తన చేతుల్లో పట్టుకుని ఉంది. పక్కనే చంతిసిరి, శాంతసిరి నవ్వుతూ కూర్చున్నారు. వీరపురుషదత్తుడు నెమ్మదిగా లోపలికి అడుగుపెడతాడు.)

వీరపురుషదత్తుడు: (మెల్లగా) రాణి...

బప్పిసిరి: (నవ్వుతూ) రండి మహారాజా. మన లోకంలోకి కొత్త వెలుగు వచ్చింది.

(వీరపురుషదత్తుడు ఆ చిన్నారిని చూసి ముగ్ధుడవుతాడు. అతని కళ్ళలో ఆనందం, అద్భుతం స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి. తన చేతిని చాచి మెల్లగా ఆ శిశువు నుదిటిపై స్పృశిస్తాడు.)

వీరపురుషదత్తుడు: (గొంతులో భావోద్వేగంతో) ఎంత అందమైన బిడ్డ! ఈమె మన రాజ్యానికే ఒక నూతన శక్తిని తీసుకొచ్చింది. ఈమెకు ఏ పేరు పెడదాం, ప్రియతమా?

బప్పిసిరి: నా మనసులో ఒక పేరు ఉంది. 'కొడబలసిరి.'

వీరపురుషదత్తుడు: (ఆ పేరులోని లోతైన అర్థాన్ని గ్రహించి) కొడబలసిరి... 'కొడబలి' అనే పదానికి అర్థం 'బలమైన'. బౌద్ధ ధమ్మం మాదిరిగానే ఈమె కూడా బలమైన శక్తిగా ఎదగాలి అని నీ కోరిక?

బప్పిసిరి: (నవ్వుతూ) అక్షరాలా! నాగార్జునకొండ శాసనాల్లో ఈ పేరు శాశ్వతంగా నిలిచిపోవాలి. ఈమె మన ధమ్మానికీ, మన వంశానికీ ఒక బలమైన వారసురాలిగా పెరగాలి.

చంతిసిరి: (ఆనందంగా) ఎంత గొప్ప ఆలోచన! పేరులోనే ధమ్మబలం ఉంది. వీరపురుషదత్తుడా, ఈమె మనందరి ఆశీస్సులతో, మన శాంతసిరి లాగే, ధమ్మాన్ని తన జీవితంలో భాగంగా చేసుకుని గొప్ప పాలన అందించాలి.

శాంతసిరి: (కొడబలసిరి తలను నిమురుతూ) ఈమెకు విద్యాబుద్ధులు మాత్రమే కాదు, సకల శాస్త్రాలను, బౌద్ధ ధమ్మాన్ని నేర్పించి, ఈమెను మన వంశానికే గర్వకారణంగా తయారు చేయాలి.

వీరపురుషదత్తుడు: (నిర్ధారణగా) అదే జరుగుతుంది. ఈమెను నా అంతటి బలమైన పాలకురాలిగా, మీ అంతటి ధమ్మబలం ఉన్న వ్యక్తిగా పెంచుతాను. ఈమె మన వంశ ప్రతిష్ఠను, బౌద్ధ ధమ్మాన్ని ఉన్నత స్థాయికి తీసుకువెళ్తుంది. ఆమె జననం కేవలం నా కుమార్తెగా కాదు, సిరి పర్వత భవిష్యత్తుకు ఒక సంకేతం.

(ముగ్గురూ ఆ చిన్నారిని దీవిస్తారు. కొడబలసిరి శాంతిగా నిద్రపోతుంది. ఆమె చిన్నారి చేతిని పట్టుకుని, వీరపురుషదత్తుడు, బప్పిసిరి, చంతిసిరి, శాంతసిరిలు నవ్వుతూ తమ భవిష్యత్తు గురించి మాట్లాడుకుంటూ ఉంటారు.

సిరిపర్వత సామ్రాజ్యంలో వాణిజ్య సంభాషణ

సన్నివేశం: క్రీ.శ. 3వ శతాబ్దం మధ్యకాలం. విజయపురిలోని వీరపురుషదత్తుని రాజభవనం. ఒక విశాలమైన అరుగుపై సముద్రం నుండి వీచే చల్లని గాలికి అందరూ సేద తీరుతున్నారు. రాజ వీరపురుషదత్తుడు, అతని భార్యలు రుద్రధరభట్టారిక, శాంతిసిరి, మరియు హమ్మసిరి, అలాగే అతని మేనకోడలు అట్టికమ్మ మరియు కుటుంబ సభ్యులు చంతిసిరి, శాంతి సిరి, బప్పసిరి వారితో కలిసి కూర్చున్నారు. ఆ

(ఒక వర్తకుడు ఒక వెండి పశ్చెంలో కొన్ని రోమన్ బంగారు నాణేలను తీసుకొని వస్తాడు. వీరపురుషదత్తుడు వాటిని పరిశీలనగా చూస్తున్నాడు.)

నాగబుద్ధ

వీరపురుషదత్తుడు: (చిరునవ్వుతో) ఈ బంగారు నాణేలను చూడండి. వీటిని టిబెరియస్ మరియు ఫాస్టీనా ది ఎల్డర్ కాలం నాటివి. నా తండ్రి సీరి శాంతమూలుడు స్థాపించిన సముద్ర వాణిజ్య మార్గాలు నేటికీ మనకు ఎంత సంపదను తెచ్చిపెడుతున్నాయో!

చంతిసీరి: (ఉత్సాహంగా) రాజా, ఈ నాణేలు మన దేశ సంపదకు ఒక సాక్ష్యం. రోమన్తో వర్తకం జరగాలంటే, బలమైన నౌకా వ్యవస్థ అనేది నిజంగా చాల ముఖ్యం.

వీరపురుషదత్తుడు: అవును, మా తండ్రి కూడా ఇదే మాట చెప్పేవారు. వారికి ఒక బలమైన నౌకాదళం నిర్మించాలని కోరిక ఉండేది. ఆ కోరిక తోనే వారు నౌకలను నిర్మించి అంతర్జాతీయ వర్తకులపై నమ్మకం పెట్టి, వారితో వ్యాపారం జరిపే వారు. ఆ నమ్మకమే మనకు ఈనాడు ఇంత సంపదను తెచ్చిపెట్టింది.

శాంతి సీరి: అవును రాజా, సీరి శాంతమూలుడు నిజంగా గొప్ప వ్యక్తి. ఆయన కేవలం వ్యాపారానికి మాత్రమే పరిమితం కాలేదు. గ్రీకులు, రోమన్లు వారి దేవతలను, సంస్కృతిని గౌరవించారు. అందుకే మన దేశంలో వివిధ సంస్కృతులకు చెందిన ప్రజలు స్వేచ్ఛగా జీవించ గలుగుతున్నారు.

హమ్మసీరి: మా తాతగారు సీరి శాంతమూలుడు బౌద్ధాన్ని, శైవాన్ని, ఇతర సనాతన ధర్మాలను ఒకే విధంగా గౌరవించారు. ఆయన వారసత్వం వల్లే మనం అన్ని మతాలను స్వీకరించి, అభివృద్ధి చెందుతున్నాము.

బప్పసీరి: రాజా, మన సీరి శాంతమూలుని ఆలోచనలు మనకు ఒక పాఠం. అది నమ్మకం. మన వర్తకుల నౌకలు ప్రపంచమంతటా విస్తరించి, మన సంపదను, బౌద్ధ సంస్కృతిని వ్యాప్తి చేస్తున్నాయి.

వీరపురుషదత్తుడు: (సంతోషంగా) సరిగ్గా చెప్పావు బప్పసీరి. మా తండ్రి సీరి శాంతమూలుడు ప్రారంభించిన ఈ వాణిజ్య మార్గాలు మన సామ్రాజ్యాన్ని సుసంపన్నం చేస్తున్నాయి. అందుకే నాగార్జునకొండ ఒక విద్యా కేంద్రంగా, వ్యాపార కేంద్రంగా అభివృద్ధి చెందుతుంది.

వీరపురుషదత్తుని ఆస్థానంలో ఒక రాత్రి

సన్నివేశం: వీరపురుషదత్తుని రాజభవనంలోని విశాలమైన హాలు. చల్లని సాయంత్రం.

వీరపురుషదత్తుడు తన భార్యలతో, మేనకోడళ్లతో మరియు రాజమాతతో కలిసి రాత్రి భోజనం చేస్తున్నాడు. అందరూ ఒక విశ్రాంత వాతావరణంలో సంభాషణలు జరుపుకుంటున్నారు.

(రాజ వీరపురుషదత్తుడు ఒక చిత్రకారుడు వేసిన కొత్త చిత్రాన్ని పరిశీలిస్తున్నాడు. అది ఇటీవల విజయపురిలో రోమన్-గ్రీకు చిత్రలేఖనం యొక్క నమూనా.)

వీరపురుషదత్తుడు: (చిత్రాన్ని చూపిస్తూ) ఈ చిత్రాన్ని చూడండి. ఒక యవన వర్తకుడు మన దగ్గర వదిలి వెళ్ళాడు. ఈ డయోనిసిస్ దేవత ఎవరు? వారికి ఎందుకంత ప్రాముఖ్యత?

రుద్రధరభట్టారిక: రాజా, మా గురువుగారు చెప్పిన దాని ప్రకారం, డయోనిసిస్ దేవత గ్రీకులలో సృజనాత్మకత, స్వేచ్ఛ, మరియు ఉత్సాహానికి చిహ్నం. వీరు ద్రాక్షసారాన్ని సృష్టించారు, అందుకే చేతిలో ఒక ద్రాక్షసారా పీపా ఉంది.

శాంతిసీరి: (మధ్యలో కలుగజేసుకుంటూ) ఆ పానీయం వారిని కేవలం ఆనందంలోనే ముంచెత్తదు. కొన్నిసార్లు విపరీతంగా ప్రవర్తించేలా చేస్తుంది.

చాంతిసిరి: (నవ్వుతూ) అవును, కానీ ఆ కళలన్నీ వారి జీవితంలో భాగం. రాజా, మన దేశంలో కూడా ఇలాంటి దేవుళ్ళున్నారు. మనుషులకు కష్టాలు, సంతోషాలు, సృజనాత్మకత వంటివి సాధారణం అని వారు భావిస్తారు. ఈ చిత్రంలో సంతోషం, కళలు, ప్రకృతి ఉన్నాయి.

(వీరపురుషదత్తుడు తన తల్లి మాటలకు తల ఊపుతాడు. మళ్ళీ ఆ చిత్రాన్ని పరిశీలిస్తాడు. ఆ చిత్రంలో డయోనిసస్ ఒక సగం నగ్నంగా, తేలికపాటి గడ్డంతో, ఒక కొమ్ముతో ద్రాక్షసారా పీపా పక్కన తాగుతున్నట్లు ఉంటుంది.)

వీరపురుషదత్తుడు: (చిత్రాన్ని చూపుతూ) ఈ చిత్రం ఒక గ్రీకు వర్తకుని సంతోషాన్ని, ఉత్సాహాన్ని చూపిస్తుంది. నా తండ్రి సిరి శాంతమూలుడు చెప్పినట్లుగా, మన ఇకాకు సామ్రాజ్యం బౌద్ధ మతాన్ని అనుసరిస్తున్నా వైదిక ధర్మాలను, ఇతర మతాలను కూడా గౌరవించాము. అందుకే విదేశీ వ్యాపారులు మనతో స్నేహంగా ఉంటారు.

శాంతిసిరి: ఈ చిత్రం వాళ్ళ కళాసంస్కృతిని చూపిస్తుంది. వారు కూడా కళలు, నృత్యం, మరియు సంగీతానికి ప్రాముఖ్యత ఇస్తారని ఈ చిత్రం ద్వారా తెలుస్తుంది. మన దేశంలో బుద్ధుని బోధనలు, కళలు ఎలా అభివృద్ధి చెందాయో, వారి దేశంలో కూడా ఈ విధంగానే అభివృద్ధి చెందాయి.

హమ్మసిరి: రాజా, ఈ చిత్రంలో తేలికపాటి గడ్డం, సగం నగ్నంగా ఉన్న ఆకారం, వారి సంస్కృతిని సూచిస్తుంది. వారు జీవితాన్ని ఉల్లాసంగా గడపడానికి ఇష్టపడతారని ఈ చిత్రం ద్వారా తెలుస్తుంది.

వీరపురుషదత్తుడు: అందుకే నాగార్జునకొండను కేవలం ఒక రాజధానిగా మాత్రమే కాకుండా, ఒక విద్యా కేంద్రంగా కూడా అభివృద్ధి చేయాలని నేను నిర్ణయించుకున్నాను. మీరు నిర్మించిన బౌద్ధ విహారాలు, విశ్వవిద్యాలయాలు ఈ ప్రాంతాన్ని ఒక అంతర్జాతీయ విద్యా కేంద్రంగా చేశాయి. సిరిలంక, రోమ్ దేశాల నుండి భిక్షువులు మరియు వర్తకులు కూడా మన దేశానికి వస్తున్నారు. ఈ డయోనిసస్ చిత్రం దానికంతటికీ ఒక సాక్ష్యం.

సమయం: మధ్యాహ్నం. నాగార్జునకొండ మహాచైత్యం వెలుపల ఉన్న ఒక తోటలో.

(వీరపురుషదత్తుడు, చాంతిసిరి, శాంతసిరి, రుద్ర భట్టారిక మరియు చిన్నవాడైన ఎహువల శాంతమూలుడు తోటలో కూర్చుని ఉంటారు. ఎహువల ఒక బుద్ధుడి విగ్రహాన్ని చూస్తూ, తన తల్లిని ప్రశ్నలు అడుగుతుంటాడు.)

ఎహువల శాంతమూలుడు: అమ్మా, నా తాతలు కూడా వైదిక యజ్ఞాలు చేశారని నాన్న చెప్పారు. మరి ఈ విగ్రహాలు, ఈ విహారాలు ఎందుకు నిర్మించారు? మీరు వైదిక దేవతలను పూజించ లేదా?

రుద్ర భట్టారిక: (చిరునవ్వుతో) నా ప్రియమైన కుమారా, నీ తాతలు యజ్ఞాలు చేసిన మాట నిజమే. కానీ బౌద్ధం ఆదరించిన తర్వాత, ప్రజలకు శాంతి, సమానత్వం గురించి తెలిసింది. విగ్రహాలు, విహారాలు అనేవి బుద్ధుడి బోధనలను గుర్తు చేసుకోవడానికి, మనసులో శాంతిని నింపడానికి ఉపయోగిస్తారు.

వీరపురుషదత్తుడు: అవును. కానీ ఈ మధ్యకాలంలో ఉజ్జయినీ రాజుల మద్దతుతో చాలా మంది బ్రాహ్మణులు మన సిరి పర్వతానికి మిడతల దండ వలె వచ్చారు. వారు వైదిక యజ్ఞాలు, పూజలు మాత్రమే కాకుండా, కొత్త కొత్త కథలను, కొత్త కొత్త దేవతలను కూడా ప్రచారం చేస్తున్నారు.

(శాంతసిరి మరియు చాంతిసిరి బాధతో ఒకరినొకరు చూసుకుంటారు.)

చాంతిసిరి: నాయనా, ఇది నాకు చాలా బాధగా ఉంది. సిరి చాంతమూలుడి కాలంలో కూడా బ్రాహ్మణుల నుండి ఆటంకాలు కలిగాయి. కానీ ఇప్పుడు అది ఒక సైనిక, రాజకీయ ఉద్యమంలా మారింది. వారు ఉజ్జయినీ రాజుల మద్దతుతో, కేవలం తమ మతాన్ని వ్యాప్తి చేయడానికి బౌద్ధాన్ని నిందిస్తున్నారు. ఇది మన రాజ్యంలో ప్రజల మధ్య విభజనను సృష్టిస్తోంది.

శాంత సిరి: అవును. మన బౌద్ధ ధర్మంలో స్త్రీ, పురుష భేదం లేదు. అందరూ సమానమే. కానీ ఈ బ్రాహ్మణులు కులాల గురించి, మనుషుల మధ్య అంతరాల గురించి మాట్లాడుతున్నారు. పైగా బ్రాహ్మణులు స్త్రీని అట్టడుగుకు తీసుకువెళ్ళటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు ఇది సమానత్వం అనే బౌద్ధ ధర్మానికి విరుద్ధం.

రుద్ర భట్టారిక: గురువుగారు నాగార్జునుడు నాకు చెప్పినప్పుడు, వైదిక సంస్కృతిలో విగ్రహారాధన లేదు. వారు కేవలం అగ్నిని మాత్రమే పూజించేవారు. కానీ ఇప్పుడు వారు మన బౌద్ధ విహారాలను, విగ్రహాలను చూసి, దానిని అనుకరించడం మొదలుపెట్టారు.

వీరపురుషదత్తుడు: (ఆలోచిస్తూ) అవును. ఈ మధ్య చాలా మంది బ్రాహ్మణులు మన బౌద్ధ విగ్రహాల మాదిరిగానే శివ, విష్ణు, కార్తికేయ విగ్రహాలను తయారు చేసి, ప్రజలను వాటిని పూజించమని ప్రోత్సహిస్తున్నారు. ఇది కేవలం మన విధానాలను అనుకరించి, ప్రజలను తమ వైపు తిప్పుకోవడానికి చేసిన ఒక పన్నాగం.

చాంతిసిరి: వారు ఆ విగ్రహాలకు రంగురంగుల వస్త్రాలు, ఆభరణాలు అలంకరించి, దేవతలు చాలా శక్తివంతులు మా సరికొత్త దేవుళ్ళను ఆరాధిస్తే వరాలు ప్రసాదిస్తారు అని ప్రచారం చేస్తున్నారు. దీనివల్ల చాలా మంది ప్రజలు తమ బౌద్ధ ధర్మాన్ని విడిచిపెట్టి, ఈ కొత్త దేవతల వైపు ఆకర్షితులు అవుతున్నారు. ఇదంతా ఉజ్జయినీ రాజుల ప్రోత్సాహంతో జరుగుతోంది.

ఎహువల శాంతమూలుడు: (ఆశ్చర్యంగా) అంటే ఇప్పుడు ప్రజలు విడిపోయారా?

వీరపురుషదత్తుడు: అవును కుమారా. ఒకప్పుడు సిరి పర్వతం అందరికీ శాంతిని ఇచ్చేది. కానీ ఈ రోజు ఒక వర్గం ప్రజలు బౌద్ధాన్ని అనుసరిస్తే, మరో వర్గం బ్రాహ్మణుల కొత్త కథలను, దేవతలను నమ్ముతున్నారు. ఇది మన రాజ్యంలో శాంతిని నాశనం చేస్తోంది.

శాంతసిరి: మనం ధైర్యాన్ని కోల్పోకూడదు. మే నాన్నగారు కూడా ధర్మాన్ని కాపాడటానికి బౌద్ధ విహారాలకు, వైత్యాలకు ఎన్నో దానధర్మాలు చేశారు. మన కుటుంబం ఎప్పటికీ బౌద్ధ ధర్మానికే కట్టుబడి ఉంటుంది.

(అందరూ ఆ బుద్ధుడి విగ్రహం వైపు చూస్తారు. రుద్ర భట్టారిక తన చిన్నారి కొడుకు ఎహువల శాంతమూలుడిని దగ్గర తీసుకుని, అతని చేతని ప్రేమగా పట్టుకుంటుంది. వారి ముఖాల్లో భయం లేదు, కేవలం తమ ధర్మాన్ని కాపాడాలనే దృఢ సంకల్పం మాత్రమే ఉంది.)

రాజ కుటుంబం అంతా తోటలో కూర్చుని ఉంటారు. చిన్నవాడైన ఎహువల శాంతమూలుడు ఒకవైపు ఆడుకుంటూ ఉంటాడు. దూరంగా బౌద్ధ విహారాల నుండి మంత్రాల శబ్దం వినిపిస్తుంది. వీరపురుషదత్తుడు విచారంగా ఉంటాడు.)

చాంతిసిరి: నాయనా, వీరపురుషా! చాలా రోజుల నుండి నువ్వు ఆలోచనలో ఉన్నావు. రాజ్యంలో ఏదైనా సమస్య వచ్చిందా? మన మతంపై ఆచార్య నాగార్జునుడు చూపిన ప్రభావం నిన్ను కలవరపెడుతోందా?

వీరపురుషదత్తుడు: అవును అమ్మా. బౌద్ధ ధమ్మం వల్ల ప్రజల్లో వచ్చిన శాంతి, సమానత్వం చూసి గర్వపడుతున్నాను. కానీ ఈ మధ్యకాలంలో ఉజ్జయినీ రాజుల ప్రోత్సాహంతో వచ్చిన బ్రాహ్మణులు చేస్తున్న పనులు నాకు ఆందోళన కలిగిస్తున్నాయి. వారు బహిరంగంగా బుద్ధుడిని తక్కువ చేసి మాట్లాడటం, ప్రజల మధ్య కొత్త కథలను సృష్టించి విభేదాలు సృష్టించడం చేస్తున్నారు.

శాంతసిరి: నాయనా, ఇది కేవలం కథలు చెప్పడం మాత్రమే కాదు. వారు తమ కొత్త దేవుళ్లను గొప్ప వారుగా చేసి, మన బుద్ధుడి విగ్రహాల ముందు కూడా వారికి పూజలు చేయాలంటున్నారు. బుద్ధుడు జ్ఞానానికి, శాంతికి నిదర్శనం. కానీ వీరు తమ కొత్త దేవతలను గొప్ప శక్తులున్నవారుగా, అద్భుతాలు చేసేవారిగా చెబుతున్నారు. విగ్రహారాధన తెలియని ఈ బ్రాహ్మణులు ఇప్పుడు అదే విగ్రహాలను పెట్టి ఈ రాతిలో శక్తి ఉంది వరాలు ఇస్తది అని మాయ మాటలు చెప్తున్నారు. ఇది మన ధమ్మానికి విరుద్ధం.

ఎహువల శాంతమూలుడు: (ఆట ఆపి, ఆసక్తిగా) అమ్మా, నాన్నగారు కొత్త దేవుళ్ల గురించి మాట్లాడుతున్నారు. ఎవరు ఆ దేవుళ్లు? వారిని ఎలా పూజిస్తారు?

రుద్ర భట్టారిక: నా ప్రియమైన కుమారా, బ్రాహ్మణులు కొత్త దేవుళ్లను సృష్టిస్తున్నారు. వారిలో శివ, విష్ణు మొదలైన వారు ఉన్నారు. వారు తమ మతాన్ని నిలబెట్టుకోవడానికి, మన బౌద్ధ ధర్మంలోని అనేక విషయాలను తమ మతంలోకి తీసుకుంటున్నారు.

వీరపురుషదత్తుడు: రుద్ర, నువ్వు చెప్పింది నిజమే. ఈ మధ్య బ్రాహ్మణులు నా దగ్గరికి వచ్చి ఒక కొత్త సిద్ధాంతం గురించి చెబుతున్నారు. దాని పేరు 'ఈశ్వర సిద్ధాంతం'. దీనిలో ఈశ్వరుడిని సర్వ శక్తిమంతుడు అని, ఆయనే సృష్టికి మూలం అని చెబుతున్నారు.

రుద్ర భట్టారిక: అయ్యా, ఇది బ్రాహ్మణులు కొత్తగా సృష్టించిన సిద్ధాంతం కాదు. ఇది మన గురువు నాగార్జునుడు చెప్పిన 'అవలోకితేశ్వర సిద్ధాంతం'ను చూసి, అనుకరించి చెప్పినదే. అవలోకితేశ్వరుడు అంటే ప్రపంచాన్ని ప్రేమతో చూసేవాడు, కరుణతో నిండినవాడు. ఆయన సర్వ వ్రాణలకూ రక్షణ ఇస్తాడు. బ్రాహ్మణులు అదే సిద్ధాంతాన్ని తీసుకుని, దానికి 'ఈశ్వర' అనే పేరు పెట్టారు. అవలోకితేశ్వరుడి దయ, కరుణ వంటి లక్షణాలను శివలో ఆపాదించారు.

చాంతిసిరి: అంటే వారు మన బౌద్ధ ధర్మంలోని అత్యున్నత సిద్ధాంతాన్ని దొంగలించి, తమ మతంలో కలిపారన్నమాట! ఇది ఎంత మోసం ఎంత కుట్ర!

శాంతసిరి: ఇది కేవలం సిద్ధాంతం మాత్రమే కాదు. వారు మన బుద్ధ విగ్రహాలను చూసి, అదే విధంగా శివ విగ్రహాలను తయారు చేసి, వాటికి కూడా పూజలు చేయడం ప్రారంభించారు. మన బౌద్ధంలో వ్యక్తిత్వం కాదు, సిద్ధాంతమే ముఖ్యం. కానీ వారు వ్యక్తి పూజను పెంచి, ప్రజలను సులభంగా తమ వైపు లాక్కుంటున్నారు.

వీరపురుషదత్తుడు: ఈ విభజన **సిరి** పర్వతంలో శాంతిని నాశనం చేస్తోంది. ఒకప్పుడు అందరూ సమానంగా కలిసి పోయేవారు. ఇప్పుడు బ్రాహ్మణులు, వారిని అనుసరించేవారు, మరియు బౌద్ధ ధర్మాన్ని పాటించే వారుగా ప్రజలు విడిపోతున్నారు. నేను ఈ సమస్యను ఎలా పరిష్కరించాలో తెలియక ఆలోచిస్తున్నాను.

రుద్ర భట్టారిక: రాజా! మీరు ధైర్యంగా ఉండాలి. మీ నాన్నగారు, మీ తల్లి, మీ మేనత్త బౌద్ధ ధర్మానికి చేసిన సేవలు అపారమైనవి. మనం మన ధర్మాన్ని ఇంకా బలంగా ప్రచారం చేయాలి. కాలం మనకు అనుకూలంగా మారుతుంది. ఏది నిజం, ఏది అబద్ధం అనేది కాలమే నిర్ణయిస్తుంది.

(అందరూ ప్రశాంతంగా కూర్చుని ఉంటారు. వారి మనసులో తమ ధర్మాన్ని కాపాడుకోవాలనే నిశ్చయం కనిపిస్తుంది.)

కొడబలసిరి వివాహం - ధమ్మబలం, సైనికబలం

నాగార్జునకొండ మహావిహారం ఆవరణ

వీరపురుషదత్తుడు: (ఆనందంతో) అల్లుడూ... శివస్కంద నాగా! మన కొడబలసిరిని నీకు అప్పగించాను. ఈ వివాహం కేవలం బంధుత్వం కాదు, ఇది మన రెండు రాజ్యాల మధ్య శాశ్వత స్నేహానికి నాంది. బనవాసకు(ప్రస్తుతం కర్ణాటక) చెందిన మీ చుటుక రాజ్యం, మన ఇక్షాకుల సిరి పర్వత రాజ్యం ఒకే కుటుంబంగా మారాయి.

శివస్కంద నాగ: (గౌరవంగా చేతులు జోడించి) మహారాజా, మీ కుమార్తెను భార్యగా పొందడం నా అదృష్టం. నేను మా చుటుక రాజ్యానికి, మామగారి రాజ్యానికి ఎల్లప్పుడూ సేవ చేస్తాను. మా వంశం కూడా బౌద్ధాన్ని గౌరవిస్తుంది. ఈ బంధాన్ని నిలబెట్టడానికి నేను నా వంతు కృషి చేస్తాను.

చాంతిసిరి: (ముందుకు వస్తూ, కొడబలసిరి చేతిని పట్టుకుని) అమ్మా కొడబలసిరి, నీ వివాహంతో నా మనసులో ఉన్న సందేహాలన్నీ తీరిపోయాయి. నాగార్జునకొండ శాసనాల్లో నేను బౌద్ధ ధర్మానికి ఎంత సేవ చేశానో రాతపూర్వకంగా ఉంది. మా కుటుంబం, ముఖ్యంగా నీ తాత శ్రీ చాంతములుడి కాలం నుండి బౌద్ధాన్ని అనుసరిస్తున్నాం. ఇప్పుడు నీవు నీ అత్తవారింటికి కూడా అదే ధర్మాన్ని తీసుకొని వెళ్లాలి.

శాంతసిరి: (చిరునవ్వుతో) అవును, కొడబలసిరి. చాంతిసిరి చెప్పింది నిజం. నాగార్జునకొండలో నా పేరుతో కూడా శాసనాలు ఉన్నాయి. ఆ శాసనాల్లో నేను బౌద్ధ భిక్షువులకు, భిక్షుణులకు ఎన్నో విహారాలు, చైత్యాలను నిర్మించానని రాసి ఉంది. ఈ మహావిహారం కూడా అలాంటి ఒక గొప్ప దానం. ఇప్పుడు మీ వివాహాన్ని కూడా మా చాయా స్తంభాల్లో (నిర్మాణాలు) చెక్కించాలి. అది మన వంశం, బౌద్ధ ధర్మానికి ఎంత నిబద్ధతతో ఉందో ప్రపంచానికి తెలియజేస్తుంది.

కొడబలిసిరి: (తల్లి, మేనత్తలను చూసి నమస్కరించి) అమ్మా, మేనత్తా, మీరు చెప్పిన మాటలు నా మనసులో శాశ్వతంగా నిలిచిపోతాయి. నేను కేవలం శివస్కంద నాగ మహాదేవిగా కాదు, మన ఇకాకు వంశానికి, బౌద్ధ ధర్మానికి ఒక గొప్ప వారసురాలిగా నా బాధ్యతను నిర్వర్తిస్తాను. ఆచార్య నాగార్జునుడి బోధనలు నా జీవితంలో భాగం. నేను బనవాసలో కూడా ఈ శాంతి, కరుణ మార్గాన్ని పెంపొందించడానికి ప్రయత్నిస్తాను.

వీరపురుషదత్తుడు: (గర్వంగా) చూడు అల్లుడా! ఈమె ఎంత గొప్ప మనసున్నదో! ఈమె కేవలం సౌందర్యానికే కాదు, ధర్మబలానికి కూడా చిహ్నం. ఈమెను నాగార్జునకొండ ప్రజలు 'కొడబలిసిరి' అని పిలుస్తారు. బలమైన ధర్మం కోసం నిలబడిన యువరాణి ఈమె. ఈ వివాహం ద్వారా, మన రెండు రాజ్యాలు కలిసి ప్రపంచంలో బౌద్ధ ధర్మాన్ని మరింత గొప్పగా వ్యాప్తి చేయాలి.

(అందరూ సంతోషంగా నవ్వుకుంటారు. వారి ముఖాల్లో శాంతి, ఆనందం కనిపిస్తాయి. నాగార్జునకొండపై కొత్త బంధం, కొత్త శకం మొదలవుతుంది.)

ధర్మ ప్రచారం

సన్నివేశం: రాజు వీరపురుషదత్తుని దర్బారు, విజయపురి.

సమయం: క్రీ.శ. 3వ శతాబ్దం మధ్యకాలం

(దర్బారులో రాజమాత, వీరపురుషదత్తుని భార్యలు రుద్రధరభట్టారిక, బవిసిరి, హమ్మసిరి, అలాగే అతని మేనకోడళ్లు నిశ్శబ్దంగా కూర్చుని ఉంటారు. వీరపురుషదత్తుడు సింహాసనంపై కూర్చుని ఉంటాడు. అతని ముందు ఒక పాలరాతి పలకపై నాగార్జునకొండలోని బౌద్ధ విహారాల నమూనాలు ఉంటాయి. ఒక బౌద్ధ భిక్షువు వాటిని వివరిస్తుంటాడు.)

భిక్షువు: (వినమ్రంగా) రాజా, సిరిపర్వతంలో బౌద్ధ భిక్షువులకు, విద్యార్థులకు నివాసాల కోసం మరో 10 విహారాల నిర్మాణం పూర్తయింది. ఇక్కడ వివిధ బౌద్ధ శాఖలైన బహుశ్రుతీయ, అపరామహావినసెలియ, మహిశాసక శాఖలకు చెందిన భిక్షువులు ధర్మాన్ని బోధిస్తున్నారు.

(వీరపురుషదత్తుడు సంతృప్తిగా నవ్వి, చంతిసిరి వైపు చూస్తాడు.)

వీరపురుషదత్తుడు: అమ్మా, ఈ కట్టడాలన్నీ మీ ఆలోచనల నుండి పుట్టినవే. మీరు కట్టించిన మహాచైత్యం, విహారాలను చూసి ఎందరో వ్యాపారులు, పండితులు ఈ ప్రాంతానికి వస్తున్నారు.

చంతిసిరి: (చిరునవ్వుతో) కుమారా, ఇది మన ధర్మం. నాగార్జునుల ఆశయాలు నెరవేరాలి. నువ్వు రాజుగా బౌద్ధానికి ఇస్తున్న ఈ ఆదరణ ప్రపంచమంతటా వ్యాపించాలన్నదే నా కోరిక.

(వీరపురుషదత్తుడు శాంతిసిరి వైపు తిరుగుతాడు.)

వీరపురుషదత్తుడు: శాంతిసిరి, నీవు సిరిలంక నుండి వచ్చిన భిక్షువుల కోసం నిర్మించిన విహారం ఈ ప్రాంతానికి ఎంతో ఖ్యాతి తీసుకొచ్చింది. నీవు బౌద్ధ ధర్మాన్ని అనుసరించడం మన రాజ్యానికి గర్వకారణం.

శాంతిసిరి: (వినయంగా) మహారాజా, మీ ప్రోత్సాహం లేకపోతే ఇది సాధ్యమయ్యేది కాదు. మనకు రోమన్ వర్తకుల నుండి లభించే సంపదను ఇలాంటి ధమ్మ కార్యాలకు వినియోగించడం అద్భుతమైన విషయం.

(సన్నివేశం మార్పు. వీరపురుషదత్తుని దర్బారులో ఒక రోమన్ వర్తకుడు ఉంటాడు. అతని చేతిలో టిబెరియస్ కాలం నాటి బంగారు నాణెం (ఆరై) ఉంటుంది.)

రోమన్ వర్తకుడు: (ప్రాకృతంలో) ఓ రాజా, మీ సిరిపర్వతంలో నిర్మించిన ఈ మహా పాఠశాలల గురించి రోమ్ వరకు తెలిసింది. ధాన్యాలు, వజ్రాలు, రత్నాలకు బదులుగా నా దగ్గరున్న ఈ బంగారు నాణేలను ధమ్మ కార్యాల కోసం సమర్పించాలనుకుంటున్నాను.

(వీరపురుషదత్తుడు నాణెం తీసుకుని, దానిపై ఉన్న చిత్రాలను పరిశీలించి, మందహాసంగా తన సేనాపతి వైపు చూస్తాడు.)

వీరపురుషదత్తుడు: ఈ నాణెం మన వాణిజ్యానికి గుర్తు. సిరిపర్వతం కేవలం వాణిజ్యానికి మాత్రమే కాదు, ధమ్మ ప్రచారానికి కూడా కేంద్రం కావాలి. ఈ నాణేలను ఉపయోగించి, ఇంకొన్ని విహారాలు, విశ్వవిద్యాలయాలు నిర్మించండి. మన శాసనాలలో ఈ దానాల గురించి రాయించండి. సిరిపర్వతం ఒక నౌకాశ్రయంలా మారి, జ్ఞానాన్ని నలుదిక్కులా చేర్చాలి.

రాత్రి సమయం, నాగార్జునకొండ రాజభవనం

(చంద్రకాంతి నిండిన రాజభవనంలోని ఒక గది. వీరపురుషదత్తుడు, అతని కుమారుడు ఎహువల చాంతమూలుడు తమ ముందు కూర్చున్న తల్లి చాంతిసిరి, మేనత్త శాంతసిరి, మరియు రాణి రుద్రభట్టారికతో మాట్లాడుతుంటారు. వారి ముఖాల్లో గంభీరత, ఆందోళన కనిపిస్తాయి.)

వీరపురుషదత్తుడు: (ఆలోచనలో) కుమారా ఎహువల, నువ్వు ఈ రాజ్యానికి రాజగా సిద్ధమవుతున్నావు. నేను నీకు కొన్ని ముఖ్యమైన విషయాలు చెప్పాలి. నా తండ్రి సిరి చాంతమూలుడి కాలం నుండి, బ్రాహ్మణుల ప్రభావం మన సిరి పర్వతం మీద ఉంది. వైదిక యజ్ఞాలు, అశ్వమేధాలు చేయించి, మన రాజ ధనాన్ని నాశనం చేశారు. కానీ నా తల్లులు శాంతసిరి, చాంతిసిరిల ప్రోత్సాహంతో నేను ధర్మ మార్గంలో నడిచాను. ఈరోజు మన రాజ్యం బౌద్ధ ధర్మానికి ఒక గొప్ప కేంద్రంగా మారింది. కానీ ఈ శాంతి శాశ్వతం కాదు. బ్రాహ్మణుల దురాశ మళ్లీ మొదలయ్యే అవకాశం ఉంది.

ఎహువల చాంతమూలుడు: (వినయంగా) తండ్రిగారూ, మీ మాటలు నాకు అర్థమవుతున్నాయి. నేను చిన్నప్పటి నుంచి మన ధర్మాన్ని గౌరవించాను. నేను దాన్ని ఎప్పటికీ విడిచిపెట్టను.

చాంతిసిరి: (కొంచెం కోపంగా) నాయనా, నీకు నేను ఒక సత్యాన్ని చెప్పాలి. ఈ బ్రాహ్మణులు చాలా తెలివైనవారు, నక్క బుద్ధి కలవారు. వాళ్ళు కత్తులు పట్టరు, యుద్ధం చేయరు, కానీ వారి మాటలతో ప్రజలను ప్రభావితం చేస్తారు. ధర్మం బలహీనంగా ఉన్నప్పుడు వాళ్ళు వేటగాడిలా చూస్తుంటారు. ఈ రోజుల్లో వాళ్ళు కొత్త కథలను ప్రచారం చేస్తున్నారు. ఆ కథలు ధర్మం పేరుతో బ్రాహ్మణ మతాన్ని వ్యాప్తి చేస్తున్నాయి.

శాంతసిరి: మా మేనల్లుడూ, నీ నాయనమ్మ చెప్పింది నిజం. నాగార్జునకొండ శాసనాల్లో కూడా మా కుటుంబం బౌద్ధ ధర్మానికి చేసిన సేవలు గురించి చెప్పబడింది. బ్రాహ్మణుల ప్రచారం మాకు చాలా నష్టం చేసింది. వాళ్ళు మన రాజ్యంలోని సామాన్య ప్రజలను తమ కొత్త కథలతో ఆకర్షిస్తారు. ఆ కథలు వినడానికి

ఎంతో అందంగా ఉంటాయి. కానీ వాటి వెనుక బ్రాహ్మణ మతాన్ని పెంచాలనే ఉద్దేశ్యం ఉంటుంది. మనం బౌద్ధాన్ని ఎప్పటికీ వదిలిపెట్టకూడదు. రాజ బలహీనంగా ఉంటే, బ్రాహ్మణులు విజయం సాధిస్తారు.

వీరపురుషదత్తుడు: అందుకే, కుమారా, నేను ఉజ్జయిని శక క్షాత్రప రాజ రుద్రదమనుడితో యుద్ధం చేశాను. రుద్రదమనుడు బ్రాహ్మణుల ప్రోత్సాహంతోనే మనపై దాడి చేశాడు. వారు మనపై యుద్ధం చేసి, ఈ ప్రాంతంలో బౌద్ధాన్ని నాశనం చేయాలనుకున్నారు. కానీ **ఎలిసిరి** వంటి ధైర్యవంతుల వల్ల **మగలరణ** సైనికుల వల్ల మనం ఈ యుద్ధంలో గెలిచాం. ఇప్పుడు ఆ చరిత్ర మళ్లీ పునరావృతం కాకుండా నువ్వు జాగ్రత్తపడాలి.

రుద్రభట్టారిక: (నెమ్మదిగా, కానీ దృఢంగా) అత్తయ్య, మేనత్త చెప్పింది నిజం. నేను శక రాజ రుద్రదమనుడి బంధువుని. శక రాజ రుద్రదమను కూడా బ్రాహ్మణుల కథలతో, అశ్వమేధ యాగాలతో ప్రభావితమయ్యాడు. వారు తమ కథలను రాజులకు మాత్రమే కాదు, ప్రజలకు కూడా చెప్పి, తమ మతాన్ని బలపరుస్తారు. సిరి పర్వతంలో ధర్మం బలహీనంగా ఉంటే, వాళ్ళు బౌద్ధాన్ని అవమానిస్తారు, బౌద్ధ దేవతలను, బౌద్ధ దేవాలయాలను నాశనం చేసి, తమ దేవతలను స్థాపించుకుంటారు. ఇది నిజంగా జరగవచ్చు. అందుకే నా కుమారుడు ఈ ధర్మాన్ని ఎప్పటికీ విడిచిపెట్టకూడదు.

వీరపురుషదత్తుడు: (ఎహువల వైపు చూసి) కుమారా, ఇది నీకు కేవలం ఒక హెచ్చరిక కాదు, ఇది ఒక ప్రతిజ్ఞ. నువ్వు సింహాసనం ఎక్కిన తర్వాత, వైదిక బ్రాహ్మణులు నిన్ను ఆకర్షించడానికి ప్రయత్నిస్తారు. వాళ్ళు కొత్త కథలను, కొత్త ఆచారాలను తీసుకొస్తారు. కానీ నువ్వు తాత, తండ్రి, మా అందరి వారసత్వాన్ని గుర్తుంచుకోవాలి. ధర్మమే మన నిజమైన శక్తి. ధర్మాన్ని కాపాడటానికి మనకు శాంతి, ధైర్యం రెండూ కావాలి. నువ్వు ఈ ధర్మానికి రాజుగా ఉండాలి. అంతేగాని వైదిక మతానికి రాజుగా ఉండకూడదు. ఈ ప్రతిజ్ఞకు నువ్వు ఎప్పటికీ కట్టుబడి ఉండాలి.

ఎహువల చాంతమూలుడు: (తన తండ్రి, తల్లి, నాయనమ్మలను చూసి చేతులు జోడించి) తండ్రిగారూ, నా నాయనమ్మలూ, నా తల్లి, మీ మాటలు నా హృదయంలో శాశ్వతంగా నిలిచిపోతాయి. నేను ఈ ధర్మాన్ని, మన వంశ ప్రతిష్ఠను, మన ప్రజల శాంతిని కాపాడటానికి నా జీవితాన్ని అంకితం చేస్తాను. మీ ఆశీస్సులు నాకు ఎప్పుడూ ఉంటాయి. నేను ఈ ధర్మానికి ఎప్పటికీ కట్టుబడి ఉంటాను.

(వీరపురుషదత్తుడు, చాంతిసిరి, శాంతశ్రీ, రుద్రభట్టారిక నవ్వుతూ ఎహువల చాంతమూలుడిని దీవిస్తారు. వారి ముఖాల్లో కొత్త రాజ ధర్మం కోసం నిలబడతాడనే విశ్వాసం కనిపిస్తుంది.)

